

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи

на тему: Фінансовий результат промислового підприємства та обґрунтування пропозицій з його підвищення

Виконав: студент 4 курсу, групи ПТБ-20-1
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність

Погорілецька Анастасія Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник Поліщук І. Г.
(прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент Кадол Л. В.
(прізвище, ім'я, по батькові)

м. Кривий Ріг – 2024 р.

Криворізький національний університет

Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки організації та управління підприємствами
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри ЕОУП
професор, докт.економ.наук,
Шахно А. Ю.

“ ” _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу
Погорілецької Анастасії Володимирівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи Фінансовий результат промислового підприємства та обґрунтування пропозицій з його підвищення

керівник роботи к.е.н., доцент Поліщук Ірина Георгіївна
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від « 02 » 04 2024 р. № 282с

2.Термін здачі студентом закінченої роботи 10.06.2024 р.

3.Вихідні дані до роботи: статистична фінансова звітність підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022рр (баланс, звіт про фінансові результати), поточна внутрішня звітність підприємства

4.Зміст розрахунково-пояснювальної записки: сутність формування, розподілу та управління прибутком; методи аналізу прибутковості підприємства, техніко-економічні показники діяльності підприємства ПАТ «АМКР»; аналіз факторів, що впливають на прибуток підприємства; розробити економіко-математичну модель управління прибутком; обґрунтування пропозицій щодо підвищення чистого прибутку ПАТ «АМКР».

5.Перелік демонстраційного матеріалу: Чинники формування прибутку суб'єкта господарювання; Аналіз техніко-економічних показників господарської діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки; Аналіз рівня показників фінансових результатів діяльності ПАТ «АМКР» за 2018 –2022 рр.; Пропозиції по впровадженні нового виду сталі УНС на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» чистий прибуток збільшиться на 2006,168 тис. грн.

6.Консультанти по роботі із зазначенням розділів, що стосуються їх

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	к.е.н., доцент Поліщук І.Г.	29.03.24	10.04.24
Розділ 2	к.е.н., доцент Поліщук І.Г.	11.04.24	23.04.24
Розділ 3	к.е.н., доцент Поліщук І.Г.	24.04.24	24.05.24
Нормоконтроль	к.е.н., доцент Поліщук І.Г.	07.06.2024	

7.Дата видачі завдання 01.03.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної (магістерської) роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Співбесіда зі студентом за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	20.02.2024р	виконано
2	Збір матеріалів до кваліфікаційної роботи	27.02. -06.03.2024р	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної роботи	07.03 -28.03.2024р	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної роботи та подання його консультанту	29.03 -10.04.2024р	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної роботи та подання його консультанту	11.04 -23.04.2024р	виконано
6	Підготовка III розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівнику	24.04 -24.05.2024р	виконано
7	Підготовка вступної частини	25.05 -30.05.2024р	виконано
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	31.05 -07.06.2024р	виконано
9	Отримання відгуку керівника та рецензії	10.06.2024р	виконано
10	Попередній захист роботи	12.06.2024р	виконано
11	Захист роботи в ЕК	19.06.2024р	

Здобувач _____ А.В. Погорілецька
(підпис)

Науковий керівник _____ І.Г. Поліщук
(підпис)

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу

«Фінансовий результат промислового підприємства та обґрунтування
пропозицій з його підвищення»

Кваліфікаційна робота: 73 с., 28 табл., 27 рис., 13 формул, 46 джерел, 4 додатки.

Об'єкт дослідження: прибуток підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Мета роботи: розробка методів управління прибутком промислового підприємства.

Предмет дослідження: управління прибутком промислового підприємства.

Методи дослідження: системний аналіз, статистичний, аналітичний, економіко-математичний, факторний аналіз.

У випускній кваліфікаційній роботі проведено аналіз наукової літератури з питань формування й управління прибутком підприємства. На прикладі ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснено аналіз його виробничо-господарської діяльності та техніко-економічних показників. Здійснено фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2018-2022 роки. Проведено факторний аналіз впливу чинників на формування прибутку підприємства. В роботі запропоновано впровадження нового виду сталі УНС на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Завдяки цьому чистий прибуток збільшиться на 2006,168 тис. грн.

ФІНАНСИ, РЕЗУЛЬТАТ, ПРИБУТОК, ЧИСТИЙ ПРИБУТОК,
ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ, АНАЛІЗ, ПЛАНУВАННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ
ДІЯЛЬНОСТІ, ДОХІД, ЧИСТИЙ ДОХІД.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
1.1. Теоретичні засади формування прибутку підприємства.....	8
1.2. Методи визначення показників фінансової діяльності підприємства.....	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ».....	27
2.1. Аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки.....	27
2.2. Аналіз фінансових показників підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».....	44
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ».....	49
3.1. Факторний аналіз впливу чинників на формування прибутку підприємства.....	49
3.2. Обґрунтування пропозицій з підвищення фінансових показників підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».....	58
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Прибуток підприємства є складовою частиною доходу, що залишається після відшкодування всіх витрат на забезпечення господарської діяльності підприємства та сплати податків. Він характеризує перевищення надходжень над витратами та вважається одним з головних показників результативності діяльності підприємства. На сучасному етапі розвитку економіки дослідження сутності прибутку, його класифікації, а також засобів забезпечення ефективності його використання та джерел його формування є необхідними з огляду на постійні зміни в економічному житті країни, що виникають через перетворення у світовій економіці та військово-політичний конфлікт.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що головним завданням кожного суб'єкта господарювання є опанування ефективними методами організації виробництва та реалізації продукції, за допомогою яких можна максимізувати свій прибуток. Тобто дослідження питань підвищення прибутковості підприємств стає нагальним, особливо в умовах економічної нестабільності. Усе це зумовлює необхідність подальшого дослідження питання проблематики формування прибутку суб'єктами господарювання.

Метою кваліфікаційної роботи виступає обґрунтування пропозицій щодо підвищення фінансових результатів підприємства.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- провести аналіз теоретичних напрацювань з питань формування, розподілу та управління прибутком;
- провести фінансово-економічний аналіз діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- оцінити фактори впливу на прибуток підприємства;
- обґрунтування шляхів підвищення прибутковості підприємства.

Об'єктом дослідження у кваліфікаційній роботі виступає процес формування прибутку на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Предметом дослідження даної роботи є обґрунтування пропозицій щодо підвищення фінансових результатів промислового підприємства.

Методами дослідження є системний аналіз та узагальнення, статистичний, аналітичний, графічний, факторний та кореляційно-регресійний аналіз.

Інформаційну базу дослідження складають монографії, наукові статті зарубіжних і вітчизняних учених, аналітичні журнали, нормативно-правові акти, інформація Державної служби статистики України, управлінська та фінансова звітність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та інших металургійних підприємств України.

Практичне значення відображає рекомендації щодо збільшення фінансового результату за рахунок виявлення та використання резервів на підприємстві.

У процесі виконання випускової роботи були використані такі прикладні комп'ютерні програми як MS Word та MS Excel.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Теоретичні засади формування прибутку підприємства

Законодавчі умови формування та розподілу прибутку знаходять своє відображення у вітчизняному законодавстві [1; 2], постановах та інструкціях відповідних міністерств та відомств. Вирішенню питання формування прибутку підприємств присвятили свої праці такі науковці, як О.М. Бандурка [3], Ю. Бригхем [5], Л. Гапенски [5], А. Гропеллі [10], М.Я. Коробов [3], Г.В. Кошельок [14], П.І. Орлов [3], Е. Нікбахт [10], К.Я. Петрова [3], Й.М. Петрович [12], О.Г. Янковий [14], О. Stashchuk, Т. Shmatkovska [15] та інші.

Авторами досліджено питання, присвячені значенню та сутності прибутку, порядку його обчислення, історії розвитку теорій про прибуток. Водночас зміна зовнішніх та внутрішніх умов господарювання підприємств визначає потребу у постійному дослідженні особливостей формування та розподілу прибутку суб'єктів господарювання.

Протягом декількох століть вважалося, що прибуток є основною метою створення та функціонування підприємства й одним з основних фінансових показників оцінки господарської діяльності господарюючого суб'єкта. Прибуток – це показник, який найбільш повно характеризує господарську діяльність підприємства: ефективність виробництва, обсяг та якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості готової продукції.

З переходом економіки країн світу до ринкового господарства посилюється багатоаспектне розуміння сутності прибутку. Акціонерне, приватне та іншої форми власності підприємство, отримавши фінансову самостійність та незалежність, самостійно вирішує, на які потреби та в яких

розмірах використовувати прибуток, який залишається після сплати всіх податків до бюджету та інших обов'язкових платежів. Питання отримання та розподілу прибутку сьогодні залишаються досить актуальними, тому що велика кількість суб'єктів господарювання працює збитково. Один з етапів економічної думки стосовно прибутку протягом розвитку економічної теорії загалом.

Сутності терміну «прибуток» завжди приділялась значна увага вченими та змінювалася протягом розвитку економічної теорії. Зокрема, М.І. Бойчик, П.С. Харів та М.І. Хопчан узагальнили основні підходи видатних учених економічної думки щодо розуміння сутності (табл. 1) [5, с. 18].

Таблиця 1.1 - Підходи щодо розуміння сутності прибутку відомими вченими-економістами

№ з/п	Вчений	Формулювання
1	Т. Мен	Перевищення ціни реалізації над ціною придбання
2	Ф. Кене	Зростання споживчих вартостей понад витрати виробництва
3	А. Сміт	Вирахування з продукту праці працівників на користь підприємця
4	Ж.Б. Сей	Винагорода підприємця за продуктивну послугу
5	Н. Сеніор	Винагорода підприємця за ризик
6	К. Маркс	Перетворена форма додаткової вартості, результат відношення між додатковим і необхідним робочим часом

Вперше пояснити природу прибутку в економічній теорії робили спробу меркантилісти, які проводили дослідження у сфері обігу та вважали, що прибуток виникає в зовнішній торгівлі в результаті продажу товарів за кордоном дорожче, ніж їх придбали [5, с. 40].

Фізіократи, які прийшли на зміну меркантилістам, перенесли дослідження зі сфери обігу в сферу виробництва та зазначали, що вплив сил природи веде до зростання споживчих вартостей вище витрат виробництва. В «Економічній таблиці» Ф. Кене гроші – не більш ніж засіб обігу, торгівля по суті зводиться до бартерного обміну, а виробництво сільськогосподарської продукції автоматично генерує прибуток, отримання якого дозволяє перейти до наступного виробничого циклу [5, с. 60].

Найближче до розуміння змісту прибутку, на думку О.М. Бандурки, М.Я. Коробова, П.І. Орлова, К.Я. Петрової, підійшли класики буржуазної політичної економії Т.-Р. Мальтус, В. Петті, А. Сміт, С. Сісмонді. Класична політекономія визначала прибуток як вирахування з продукту праці робітників на користь підприємця. Крім того, А. Смітом введено поняття «нова вартість», яку створюють наймані робітники та яка розпадається на дві частини: заробітну плату і прибуток підприємця [3, с. 187].

Представником вітчизняної економічної думки виступає М. Туган-Барановський. Щодо прибутку, то його абсолютна величина, за теорією М. Туган-Барановського, визначається тими самими факторами, що й величина заробітної плати. Прибуток він розглядав як історичну категорію, соціальною основою якої є власність на засоби виробництва [5, с. 189].

У наш час в економічній літературі прибуток розглядають як дохід від використання факторів виробництва, а також як плату за ризик, невизначеність результатів підприємницької діяльності.

Із врахуванням розглянутих основних характеристик прибутку його поняття в найбільш узагальненому вигляді формулюють американські вчені економісти Е. Нікбахт, А. Гропеллі, автори посібника «Фінанси» (2002). Науковці зазначають, що прибуток – це виражений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, що являє собою різницю між сукупним доходом і сукупними затратами в процесі здійснення цієї діяльності [10, с. 7]. Вважаємо це визначення цілком таким, яке максимально враховує усі особливості формування та використання.

М.Д. Білик у навчальному посібнику «Управління фінансами підприємств» (2008) та колектив авторів «Економіка підприємства» (2009) М.І. Бойчик, П.С. Харів, М.І. Хопчан сходяться в думках і виділяють такі характерні риси прибутку:

- 1) прибуток являє собою форму доходу підприємця, що здійснює певний вид діяльності [2, с. 205];

2) прибуток є формою доходу підприємця, який вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху;

3) прибуток не є гарантованим доходом підприємця, що вклав свій капітал в той чи інший вид бізнесу. Він є результатом тільки вправного та успішного здійснення цього бізнесу;

4) прибуток є вартісним показником, вираженим у грошовій формі – вкладеного капіталу, отриманого доходу, понесених затрат тощо, а також із діючим порядком його податкового регулювання [5, с. 444].

Із набуттям чинності норм Податкового кодексу України від 02.12.2010 року №2755-VI порядок оподаткування суб'єктів господарювання податком на прибуток підприємств зазнає значних змін.

Доходи, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування, складаються з: доходу від операційної діяльності визнається в розмірі договірної (контрактної) вартості, але не менше ніж сума компенсації, отримана в будь-якій формі, в тому числі за зменшення зобов'язань; інших доходів [1].

Вітчизняні дослідники С.Ф. Покропивний, В.М. Колот та фінансисти О.П. Крайник, З.В. Клепикова основними функціями прибутку називають такі: слугує мірилом, що дає змогу оцінити результати господарської діяльності підприємства; є джерелом винагороди засновникам (власникам) підприємства. За показником прибутку визначається частка доходів засновників (власників) підприємства та розміри очікуваних дивідендів (для акціонерних товариств); в умовах ринкових відносин прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та вдосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування [15, с. 300]; прибуток виступає критерієм доцільності під час схвалення господарських рішень на підприємстві. Оскільки більшість рішень підприємства пов'язані з витрачанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, тому вони мають розглядатись з урахуванням величини прибутку, який підприємство отримує у результаті їхньої реалізації; прибуток є основним фінансовим важелем під час

формування надходжень до бюджету країни. Регулюючи розміри прибутку, що залишаються у розпорядженні підприємств, держава стимулює ділову активність суб'єктів господарювання [8, с. 162].

Отже, можемо констатувати, що прибуток, безперечно, є основною метою діяльності кожного суб'єкта господарювання в ринковій економіці незалежно від форми його власності, масштабів діяльності та організаційно-правової форми ведення бізнесу. Прибуток є також результатом ефективного ведення підприємницької діяльності, вираженим у грошовій формі. Водночас категорія прибутку є достатньо складною у ринковій економіці, оскільки залежить від великої кількості як зовнішніх, так і внутрішніх чинників його формування та розподілу, а також виконує багато основоположних функцій та завдань.

Науковець Й.М. Петрович у своїх дослідженнях пов'язує отримання прибутку з такими напрямками діяльності підприємства, як:

1) основна діяльність. Її результатом є прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а розрахунок такого прибутку здійснюється шляхом віднімання з виручки від реалізації суми непрямих податків, а також витрат, що включаються в собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг). Залежно від сфери, виду діяльності підприємства є деякі особливості формування цього прибутку, методики його розрахунку;

2) діяльність, що не є основною для даного підприємства, але пов'язана з реалізацією матеріальних і нематеріальних цінностей, окремих видів послуг. Її визначають як прибуток від іншої реалізації. Прибуток від іншої реалізації може бути отриманий за реалізації на сторону продукції підсобних, допоміжних і обслуговуючих виробництв. Прибуток від реалізації цінних паперів обчислюється як різниця між ціною і ціною придбання. При цьому з ціни реалізації виключаються витрати, пов'язані з їх реалізацією (комісійний збір) [12, с. 212].

Ю. Осипова у своїх дослідженнях, окрім вище зазначених видів прибутку залежно від виду діяльності підприємства, виокремлює ще й такі:

– діяльність, пов'язана зі здійсненням фінансових інвестицій. У результаті таких операцій підприємства одержують прибуток у вигляді дивідендів на акції, від вкладання коштів у статутні фонди інших підприємств (прибутки від володіння корпоративними правами); у вигляді відсотків на державні цінні папери, облігації підприємств, на депозитні рахунки.

– Діяльність, пов'язана з отриманням позареалізаційних прибутків і виникненням позареалізаційних витрат підприємств. До них належать: прибутки і збитки минулих років, що виявлені у звітному періоді; невідшкодовані збитки від надзвичайних ситуацій; надходження боргів, списаних раніше як безнадійні; штрафи, пені, неустойки за порушення господарських договорів суб'єктами господарювання у зв'язку із застосуванням фінансових санкцій; штрафи, отримані за несвоєчасне погашення податкового кредиту з державного бюджету; прибуток від завищення цін і тарифів; курсова різниця від операцій в іноземній валюті; прибуток і збиток від ліквідації основних засобів; вартісна різниця відвантаженої та отриманої частини виконаного повністю бартерного контракту; прибуток (збиток) від спільної діяльності тощо [11, с. 252–253].

Класифікація прибутку спостерігається і у вітчизняній законодавчо-нормативній базі, на основі якої можна виділити такі види прибутку (табл. 2) [2].

Враховуючи той факт, що отримання прибутку пов'язане з багатьма напрямками діяльності підприємства, можемо спостерігати різні підходи науковців до класифікації прибутку та методики його обчислення. Зокрема, відзначимо такі відмінності у підходах дослідників до цієї проблематики.

Так, І.В. Зятковський визначає різницю у формуванні прибутку за сферами діяльності суб'єкта господарювання. Для прикладу, у виробничій сфері вона буде полягати у методиці розрахунку прибутку від реалізації продукції стосовно промислових і сільськогосподарських підприємств, будівельних організацій, підприємств транспорту.

Таблиця 1.2 – Класифікація прибутку

Класифікаційна ознака	Види прибутку
1. За характером відбиття в обліку	Бухгалтерський прибуток
	Економічний прибуток
2. За характером діяльності підприємства	Прибуток від звичайної діяльності
	Прибуток від надзвичайних
3. За основними видами господарських операцій підприємства	Прибуток від реалізації продукції
	Прибуток від позареалізаційних операцій
4. За основними видами діяльності підприємства	Прибуток від операційної діяльності
	Прибуток від інвестиційної діяльності
	Прибуток від фінансової діяльності
5. За складом елементів, що формують прибуток	Маржинальний прибуток характеризує
	Валовий прибуток характеризує
	Фінансові результати від позареалізаційних операцій.
	Чистий прибуток
6. За характером оподаткування прибутку	Оподаткована частина прибутку.
	Неоподаткована частина прибутку.
7. За характером інфляційної «очистки» прибутку	Номінальний прибуток
	Реальний прибуток
8. За достатністю рівня формування	Нормальний прибуток
	Низький прибуток
	Високий прибуток
9. За ступенем використання	Нерозподілений прибуток
	Розподілений прибуток

У сфері послуг по-різному визначатиметься прибуток від надання послуг комерційними банками, страховими компаніями, інвестиційними фондами, підприємствами торгівлі. На підприємствах виробничої сфери можуть бути застосовані три методи розрахунку прибутку від реалізації продукції: прямого розрахунку, за показниками витрат на одну гривню продукції, економічний (аналітичний) метод [7, с. 315].

Розрахунок прибутку на основі показника витрат на 1 грн. продукції. Така методика розрахунку застосовується в цілому для підприємства та є достатньо укрупненою. Для розрахунку використовують інформацію про виробничі витрати, реалізацію продукції за попередній період, а також очікувану їх зміну, що прогнозується в наступному періоді. Такий метод не дає можливості визначити вплив окремих чинників на обсяг прибутку та його зміну [7, с. 316].

Аналітичний метод може використовуватися для розрахунку прибутку від випуску (реалізації) продукції. Він відрізняється від уже розглянутих методів розрахунку прибутку тим, що дає змогу визначити не тільки загальну суму прибутку, але також і вплив на неї зміни окремих чинників: обсягу виробництва (реалізації) продукції; собівартості продукції; рівня оптових цін і рентабельності продукції, асортименту та якості продукції [7, с. 316].

Розрахунок прибутку цим методом здійснюється окремо за порівнянною і непорівнянною продукцією в плановому періоді. У свою чергу розрахунок прибутку за порівнянною продукцією передбачає визначення очікуваного базового прибутку і базової рентабельності продукції.

Розрахунок базового прибутку здійснюється на основі звітних або очікуваних даних за попередній період. Базовий прибуток – це прибуток від випуску (реалізації) продукції в періоді, що передував плановому. Прибуток від випуску (реалізації) непорівнянної продукції може бути розрахований методом прямого розрахунку, якщо є відповідні вихідні дані. За браком таких прибуток розраховується для всієї непорівнянної продукції з використанням показника середньої рентабельності продукції по підприємству [6, с. 213].

Слід зазначити, що в тому разі, коли розрахунок прибутку розглянутими вище методами здійснений виходячи із загального випуску продукції, окремо розраховується прибуток від реалізації продукції. При цьому враховуються обчислена сума прибутку від випуску, а також зміна прибутку в залишках нереалізованої продукції [6, с. 215].

Прибуток у залишках нереалізованої продукції можна розраховувати за методом прямого розрахунку. Проте, повнота та можливість його визначення залежить від наявності повної та своєчасної відповідної інформації.

Отже, із розглянутих методів обчислення прибутку метод прямого розрахунку практично може бути використаний на підприємствах різних сфер діяльності і галузей економіки. Щодо аналітичного методу розрахунку і методу з використанням показника витрат на 1 грн. продукції, то методологія

й окремі положення можуть бути застосовані також і на підприємствах сфери послуг.

Отже, як бачимо, метод прямого розрахунку можна вважати універсальним та таким, який доцільно застосовувати на підприємствах усіх без винятку форм власності, масштабів економічної діяльності, видів економічної діяльності та організаційно-правової форми ведення бізнесу.

Дослідники О.Г. Янковий та Г.В. Кошельок у своїх дослідженнях звертають увагу на внутрішні фактори впливу на прибуток підприємства. До таких чинників вони відносять:

- обсяг діяльності підприємства;
- стан та ефективність використання ресурсів підприємства;
- рівень доходів;
- рівень витрат;
- ефективність цінової та асортиментної політики.

Водночас до зовнішніх фактори впливу на формування прибутку підприємства науковці відносять ті, котрі не залежать від діяльності підприємства, а саме:

- державне регулювання на окремі види продукції;
- зміна цін на послуги інших галузей економіки;
- особливості вітчизняної системи оподаткування, а також можливості підприємства до самофінансування та впровадження ефективної дивідендної політики; зміна облікової ставки НБУ та, відповідно, відсоткових ставок за банківськими кредитами для суб'єктів господарювання [14].

На наш погляд, обсяг формування прибутку суб'єктів господарювання залежить від таких релевантних чинників (рис. 1).

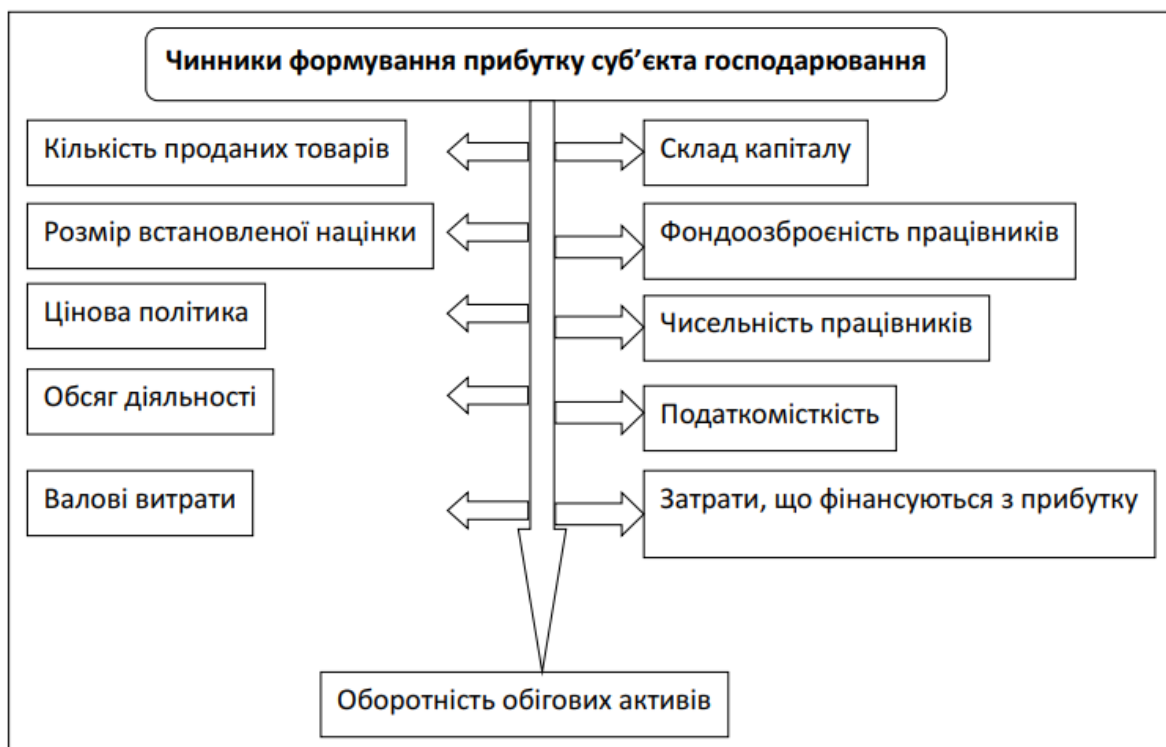

Рисунок 1.1 - Чинники формування прибутку суб'єкта господарювання

Отже, своєчасне дослідження та аналіз впливу зазначених чинників на обсяг прибутку підприємства, виявлення позитивних та негативних змін прибутку суб'єкта господарювання дозволяє йому вчасно прийняти правильні управлінські рішення щодо максимізації розміру прибутку в умовах змін зовнішнього та внутрішнього середовища в майбутніх періодах.

Поняття прибутку підприємства в сучасних умовах розвитку ринкової економіки доцільно трактувати як частину доходу, яка залишається після вирахування всіх витрат, пов'язаних із отриманням цього прибутку, а також витрат зі сплати податків.

Оскільки прибуток є кількісним показником діяльності підприємства, то для ефективного управлінського рішення необхідно враховувати рівень і динамку змін рентабельності всього підприємства та окремих сфер його функціонування. Розглянемо деякі підходи до визначення сутності рентабельності. Дослідники О. Шляга та Л. Шипуля розглядають прибуток і рентабельність як основні якісні показники, що відображають економічну ефективність підприємства, його фінансовий стан, успіхи та можливості у

виконанні розробленої програми економічного та соціального розвитку. Рентабельність і прибуток тісно пов'язані між собою. Зростання рентабельності об'єктивно свідчить про збільшення одержуваного прибутку. Іншими словами, при зростанні прибутку створюються умови для збільшення рентабельності [7]. Автори розглядають поняття прибутку та рентабельності невід'ємно один від одного та вказують на їх взаємозалежність. Проте К. Чигріна зазначає, що «показники рентабельності повніше, ніж прибуток, характеризують остаточні результати господарювання, тому що їх величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами» [12]. Бержанір І., Н. Гвоздей та Ю. Улянич розглядають рентабельність як індикатор, який характеризує ефективність фінансово-економічного механізму й прибутковість діяльності підприємства в умовах жорсткої ринкової конкуренції та світової економічної кризи. Автори зазначають, що рентабельність відображає адекватність системи управління та доцільність заходів у процесі функціонування виробничо-торговельного підприємства.

Аналіз рентабельності полягає у дослідженні рівнів та динаміки фінансових коефіцієнтів рентабельності, що є відносними показниками фінансових результатів діяльності підприємства [13]. Таке визначення акцентує увагу саме на тому, що умовою належного рівня рентабельності та ефективності підприємства є налагодженість системи управління та прийняття рішень. Вчені Ю. Гайбура та Л. Загнітко визначають, що прибутковість (рентабельність) підприємств є ключовим показником, який одночасно відображає результати фінансово-господарської діяльності й забезпечує ідентифікацію напрямів та резервів її підвищення [2]. Дане визначення характеризує рентабельність як можливість забезпечення підвищення ефективності діяльності підприємства, наголошує про можливість її зростання. Лищенко М. розглядає рентабельність як «показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання максимального прибутку у короткостроковій перспективі та який вказує на якість

управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства» [14, с. 181]. Автор також вказує нам на те, що якість управлінських рішень впливає на показники рентабельності.

Отже, рентабельність – це комплексний відносний показник, який характеризує фінансово-економічну ефективність діяльності підприємства з точки зору отримання прибутку, відображає ефективність вкладеного капіталу або спожитих ресурсів. Рентабельність свідчить про якість управління фірмою. Оптимальний рівень рентабельності має забезпечити підприємству сталий розвиток та процвітання.

На формування, використання прибутку та нарощування рентабельності підприємства впливають низка факторів різного характеру. Оскільки підприємство здійснює свою діяльність у внутрішньому та зовнішньому середовищі, то фактори також можна розділити за ознакою середовища.

1.2. Методи визначення показників фінансової діяльності підприємства.

Як і кожен абсолютний показник розмір прибутку не завжди характеризує ефективність діяльності підприємства. Тому, щоб оцінити ефективність роботи підприємства, одержаний прибуток необхідно співвідносити зі здійсненими витратами - поточними (собівартість продукції) і авансованими (активи або частини їх). Співвідношення прибутку із зазначеними вище затратами являє собою прибутковість. Прибутковість можна визначати як відношення певного прибутку до показника, прибутковість якого розраховується.

Грабовецький Б.Є. зазначає, що прибутковість більшою мірою, аніж прибуток характеризує кінцеві результати діяльності підприємства. Прибутковість дозволяє зіставити ефективність роботи різних підприємств, доцільність виробництва різних видів продукції тощо.

Прибутковість оцінюється, зазвичай, у відсотках, а у деяких випадках і у коефіцієнтах.

Існує значна кількість показників прибутковості [14].

Для визначення показників прибутку та прибутковості доцільно використовувати наступні інформаційні джерела (табл. 1.3) [13].

Використовуючи інформаційні джерела, наведені в таблиці 1.3, можна розрахувати наступні показники прибутковості підприємства (табл. 1.4).

Управління формуванням прибутку є складовою системою загального управління прибутком. Ця система виконує такі завдання: збільшення обсягу прибутку за рахунок збільшення обсягів виробництва або підвищення цін на продукцію; зниження витрат у процесі його формування; забезпечення стабільності в одержанні прибутку.

Таблиця 1.3 - Основні інформаційні джерела для управління прибутком підприємства та їх характеристика

Назва фінансового звіту	Зміст звіту у розрізі управління прибутком	Використання інформації
Звіт про фінансові результати	Надання інформації про формування прибутків підприємства у звітному періоді	Аналіз формування прибутку підприємства, оцінка доходів і витрат, прогнозування стану та якості формування різних видів прибутку
Баланс	Надання інформації про величину нерозподіленого прибутку на початок та на кінець звітного періоду	Оцінка розміру і динаміки нерозподіленого прибутку, його частки у структурі капіталу підприємств
Звіт про рух грошових коштів	Надання інформації про надходження і видатки підприємства протягом звітного періоду	Оцінка та прогноз надходжень і видатків від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, що формують прибутки підприємства
Звіт про власний капітал	Надання інформації про рух прибутку у структурі власного капіталу	Оцінка величини нерозподіленого прибутку на початок і кінець звітного року, оцінка розподілу чистого прибутку підприємства
Примітки до річної фінансової звітності	Надання інформації про доходи і витрати від різних видів діяльності у звітному році, величину податку на прибуток	Оцінка величини доходів і витрат у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, аналіз розміру та формування податку на прибуток за звітний період

Таблиця 1.4 - Розрахунок показників прибутковості на основі даних фінансової звітності підприємства

№ з/п	Найменування показника	Сутність
1	2	3
1	Питома вага прибутку в загальному обсязі продукції	Валовий прибуток/Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
2	Питома вага прибутку в доході від реалізованої продукції підприємства	Валовий прибуток/Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за мінусом податків й інших відрахувань
3	Прибутковість реалізованої продукції	Валовий прибуток/Собівартість реалізованої продукції
		Валовий прибуток/ Середня вартість необоротних і оборотних активів

4	Прибутковість іншої операційної діяльності	Інші операційні доходи – Інші операційні витрати/ Інші операційні витрати
5	Прибутковість операційної діяльності	Прибуток (збиток) від операційної діяльності/ Витрати від операційної діяльності
		Прибуток (збиток) від операційної діяльності/Середня вартість необоротних і оборотних активів
6	Прибутковість фінансової діяльності	Прибуток (збиток) від фінансової діяльності/Витрати від фінансової діяльності
		Прибуток (збиток) від фінансової діяльності/Середні фінансові інвестиції
7	Прибуток (збиток) від інвестиційної діяльності	Інші прибутки (витрати)
8	Прибутковість інвестиційної діяльності	Прибуток (збиток) від інвестиційної діяльності/Інші витрати
9	Прибутковість звичайної діяльності	Прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності/Витрати від звичайної діяльності
		Прибуток від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності/ Середня вартість необоротних і оборотних активів
10	Загальна прибутковість	Загальний прибуток (збиток) підприємства/Загальні витрати підприємства
11	Чиста прибутковість підприємства	Чистий прибуток (збиток) від діяльності підприємства після оподаткування/Загальні витрати підприємства
12	Чистий працюючий капітал	Поточні активи – Поточні зобов'язання
13	Чиста прибутковість працюючого капіталу	Чистий прибуток (збиток) від діяльності підприємства після оподаткування/Середній чистий працюючий капітал
14	Загальна прибутковість працюючого капіталу	Загальний прибуток (збиток) підприємства/Середній чистий працюючий капітал
15	Чиста прибутковість власного капіталу	Чистий прибуток (збиток) від діяльності підприємства після оподаткування/Середній власний капітал
16	Загальна прибутковість власного капіталу	Загальний прибуток (збиток) підприємства/ Середній власний капітал
17	Чиста прибутковість інвестицій	Чистий прибуток (збиток) від діяльності підприємства після оподаткування/Середня загальна сума інвестицій

Склярук І. була сформована наступна сукупність факторів впливу на формування прибутку від реалізації продукції (рис. 1.2).

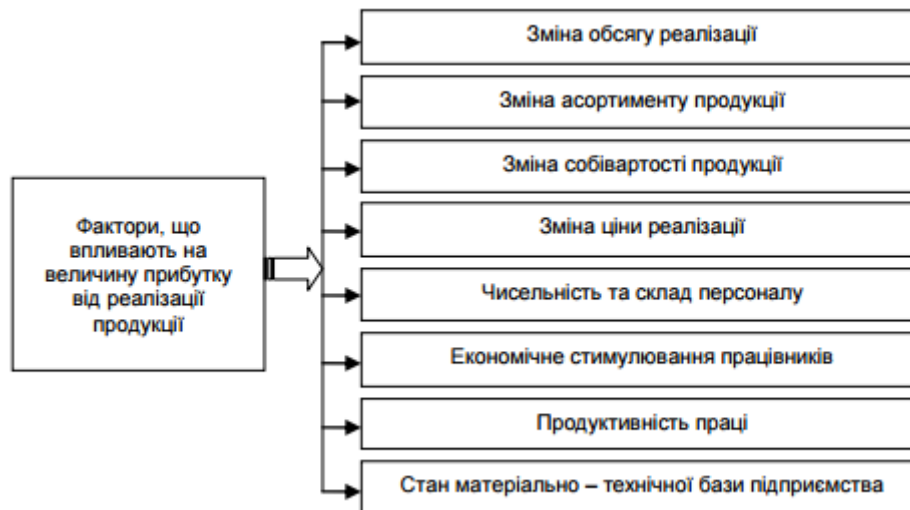

Рисунок 1.2 - Фактори впливу на величину прибутку від реалізації продукції

Важливими умовами зростання прибутку від реалізації продукції є: збільшення обсягу забезпечення ритмічності виробництва та відвантаження; зниження собівартості; підвищення якості продукції та її конкурентоздатності на ринку [16].

На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відображається в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності, обчислення собівартості продукції (робіт, послуг), загальногосподарських витрат, визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій та іншої діяльності. На рис. 1.3 представлена схема формування чистого прибутку підприємства.

Оцінювання ефективності діяльності підприємств щодо формування прибутку потрібно проводити за трьома напрямками: а) оскільки прибуток виражає економічні відносини у процесі виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг, то критерієм ефективності в цьому аспекті є оптимальне співвідношення засобів праці, предметів праці та затраченої праці; б) у ході дослідження прибутку, який виражає фінансові відносини,

Дохід (виручка) від реалізації продукції				
-				
ПДВ, акцизний збір, інші збори та відрахування з доходу				
=				
Чистий дохід від реалізації продукції				
-				
Собівартість реалізованої продукції				
=				
Валовий прибуток (збиток) від реалізації продукції				
-				
Адміністративні витрати	+	Витрати на збут	+	Інші операційні витрати
+				
Інші операційні доходи				
=				
Прибуток (збиток) від операційної діяльності				
+				
Доходи від участі в капіталі, інші фінансові доходи	-		Витрати від участі в капіталі, інші фінансові витрати	
=				
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування				
-				
Податок на прибуток від звичайної діяльності				
=				
Прибуток від звичайної діяльності після оподаткування				
+				
Прибуток від надзвичайної діяльності після оподаткування				
=				
Чистий прибуток (збиток) підприємства				

Рисунок 1.3 - Схема формування чистого прибутку на підприємстві

ефективність діяльності щодо його формування на підприємствах варто характеризувати наявністю ефекту, який в умовах ринкової економіки представлений позитивним сальдо між доходами і витратами; в) критерієм ефективності діяльності щодо формування прибутку на підприємствах як результату соціальних процесів варто вважати показник рівня забезпечення добробуту суб'єктів ринкової економіки, які мають фінансово-господарські зв'язки з цим підприємством [17].

Прибуток підприємства використовується, насамперед, на формування фінансових ресурсів держави, фінансування бюджетних витрат, і як джерело

формування власних фінансових ресурсів підприємства.

При формуванні системи розподілу прибутку головна вимога зводиться до того, щоб органічно поєднувались інтереси підприємства, суспільства в цілому і конкретних працівників. Реалізація цієї вимоги обумовлює основні принципи розподілу прибутку:

1. першочергове виконання фінансових зобов'язань перед суспільством в цілому в особі держави;
2. максимальне забезпечення за рахунок прибутку потреб розширеного відтворення;
3. використання прибутку на матеріальне стимулювання працівників;
4. використання прибутку на задоволення соціально-культурних потреб.

Об'єктом розподілу є загальна сума прибутку, отриманого підприємством у звітному періоді від звичайної і надзвичайної діяльності. Під розподілом прибутку потрібно розуміти спрямування прибутку до бюджету у вигляді податків і визначення чистого прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства.

Через розподіл прибутку реалізується одна із його найважливіших функцій — стимулювання діяльності підприємств. Перш ніж бути використаним на фінансування підприємства, прибуток розподіляється між сторонами, що забезпечують його створення.

Кількість сторін, між якими він розподіляється, в першу чергу, залежить від організаційно-правової форми підприємства.

Розподіл загального прибутку. Учасниками такого розподілу є держава і підприємство, а пропорції розподілу визначаються фінансовою політикою держави.

Розподіл і використання прибутку, що залишилася в розпорядженні підприємства (після здійснення платежів у бюджет). На цьому етапі за рахунок прибутку можуть формуватися цільові фонди на підприємстві.

Чистий прибуток підприємства може бути використано, наприклад, на утворення резервного (страхового) фонду, виробничий розвиток, поповнення

статутного фонду, соціальний розвиток, виплату дивідендів. Підприємство самостійне приймає рішення по використанню чистого прибутку. Державне регулювання використання чистого прибутку здійснюється зменшенням оподаткованого прибутку на суму витрат з чистого прибутку: на зміст і експлуатацію об'єктів соціальної інфраструктури і благодійну діяльність [15].

Ми дослідили, що прибуток, безперечно, є основною метою діяльності кожного суб'єкта господарювання в ринковій економіці незалежно від форми його власності, масштабів діяльності та організаційно-правової форми ведення бізнесу. Прибуток є також результатом ефективного ведення підприємницької діяльності, вираженим у грошовій формі. Водночас категорія прибутку є достатньо складною у ринковій економіці, оскільки залежить від великої кількості як зовнішніх, так і внутрішніх чинників його формування та розподілу, а також виконує багато основоположних функцій та завдань.

На основі проведеного дослідження визначення сутності ефективності підприємницької діяльності, за допомогою детального осмислення основних категорій, що формують це поняття, можна зазначити, що ефективність діяльності – це співвідношення кінцевого результату діяльності (ефекту) та використаних ресурсів (робочої сили, засобів, предметів праці) або витрат за певний проміжок часу.

Враховуючи, те що і досі точаться гострі дискусії, щодо визначення оптимального показника, який би найкраще визначав рівень ефективності підприємницької діяльності, адже залишається не вирішеним питання що саме брати за результат, а що за витрати. Враховуючи специфічні особливості функціонування металургійних підприємств було визначено, що в умовах ринкової економіки є необхідним принципово новий підхід до визначення ефективності їх діяльності, тому доцільно застосовувати таку систему показників: показники ефективності застосовуваних ресурсів; показники ефективності поточних витрат; показники ефективності використання праці (персоналу); показники ефективності використання основних засобів та показники ефективності використання фінансових ресурсів.

РОЗДІЛ 2
ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРОСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1. Аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є однією з провідних гірничодобувних компаній України та входить до складу ArcelorMittal – найбільшого в світі виробника металу. ArcelorMittal відзначається металургійною діяльністю на базі чотирьох континентів, охоплюючи ринки розвинутого рівня так і ті, що на початок розвитку [2].

ПАТ «АМКР» один з наймасштабніших підприємств з виробництва прокату, сталі в Україні, яке виготовляє довгомірний прокат (арматура та катанка з використанням низьколегованої марки сталі), виготовлення агломерату, концентрату, коксу, чавуну, сталі, сортового та фасонного прокату. Підприємство також має великий запас сировини та ефективну систему збуту.

Через війну, зменшення експортних можливостей та обмеження в енергопостачанні виробничі потужності «АрселорМіттал Кривий Ріг» упродовж минулого року були завантажені не більше ніж на 20–25%. Обсяги виробництва впали у п'ять разів, йдеться в повідомленні АМКР за результатами роботи в 2022 році.

Виробництво чавуну в 2022 році склало 1,6 млн т, що становить 29% від бізнес-плану, сталі – 1,2 млн т (23,1%), прокату – 1,1 млн т (22,8%), коксу – 1 млн т (37,3%), концентрату – 4,5 млн (42,8%), видобутку руди – 11,6 млн т (44% від плану).

АМКР разом з «Укрзалізницею» розробили механізм експорту до Польщі або Румунії, але є обмеження обсягів транспортування. Тому меткомбінат підвищив витрати на транспортування в п'ять разів. «Тому ми не здатні відновити прибутки», – каже Лонгобардо. В жовтні у АМКР виникла проблема з постачанням електроенергії. Компанія зазвичай споживає 400 МВт за годину, зараз – 120 МВт за годину, але навіть вони не часто доступні. У 2022 році проблему було вирішено, але при розширенні обсягів виробництва питання енергопостачання стане основною проблемою.

Виробничі потужності «АрселорМіттал Кривий Ріг», що має повний виробничий цикл, розраховані на щорічний випуск понад 6 млн т сталі, понад 5 млн т прокату й понад 5,5 млн т чавуну.

У 2021 році підприємство збільшило рівень виробництва у порівнянні з 2020 роком: чавуну на 7,9% (до 5,34 млн т); прокату на 5,6% (до 4,6 млн т); сталі на 5,2% (до 4,92 млн т); концентрату на 3,2% (до 11 млн т); видобутку залізної руди на 3,2% (до 26,4 млн т).

Обсяги виробництва у 2018-2022 роках наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Виробнича програма ПАТ «АМКР» за 2018-2022 роки

Обсяги виробництва, млн. тон	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення, %			
						2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Чавун	0,385	0,567	0,676	3,34	1,6	47,27	19,22	394,0	-52,1
Прокат	4,197	4,669	4,468	4,6	1,1	11,24	-4,3	2,95	-76,1
Сталь	5,3	3,3	4,7	4,92	1,2	-37,74	42,42	5,31	-75,6
Концентрат	9,8	1,973	3,417	11,0	4,5	-79,1	73,18	221,9	-59,1
Залізна руда	24,5	18,4	25,6	26,4	11,6	-24,9	39,13	3,12	-56,1

Як бачимо, у 2019 році порівняно з 2018 роком обсяг виробництва чавуну і прокату збільшився відповідно на 47% і 11%, а виробництво сталі, залізної руди та концентрату зменшилося відповідно на 37%, 24%, 79%. У 2020 році виробництво чавуну, сталі, залізної руди, концентрату збільшилося, а прокату зменшилося на 4%. У 2021 році виробництво всіх видів продукції збільшилося: найбільше чавуну – на 394% і концентрату – на майже 222%. Ми можемо сказати, що свою виробничу програму ПАТ «АМКР» здійснює в

повному обсязі на протязі 2018-2021 років. А от у 2022 році всі показники зменшилися майже на 50%. На це вплинули військові обставини.

При проведенні техніко-економічного аналізу діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» виконаємо наступні розрахунки та зробимо відповідні висновки (таблиця 2.2).

Обсяг реалізованої продукції у 2018 році склав 62312821 тис. грн. У 2019 р. даний обсяг зменшився майже на 2% і склав 61123111,00 грн. У 2020 р. маємо збільшення показника на 1,32%. У 2021 році відбулося зростання цього показника на 72,15%. Це дуже позитивний результат. А ось у 2022 році обсяг реалізованої продукції зменшився приблизно на 60%. Враховуючи негативний стан підприємства у 2022 році, загалом за весь аналізований період обсяг реалізованої продукції має тенденцію до зниження у складі -31,41%, що негативно впливає на господарську діяльність підприємства (рисунок 2.1).

Якщо подивитися на всі показники виробництва і прибутковості, то можна побачити, що у 2019 році та у 2022 році було спад виробництва і збиткова діяльність. У 2019 році були проблеми з логістикою, а у 2022 році в країні почалися активні військові дії, тому всі підприємства знаходяться в критичному стані.

Середньорічна вартість активів у 2019 році зростає в порівнянні з 2018 роком на 4,5%, а у 2020 році в порівнянні з 2019 роком зменшується на 4,8%. У 2021 році в порівнянні з 2020 роком вартість активів зростає на 4,4%, а у 2022 році зменшується на 18 %. В цілому, враховуючи 2022 рік більшість показників в порівнянні з 2018 роком зменшилися: середньорічна вартість основних засобів – на 25%, середньорічна вартість активів – на 15%, чистий дохід від реалізації продукції – на 35,5%, фондовіддача – на 9 %, фондоозброєність – на 17%, чистий прибуток – на 415%, рентабельність підприємства – на 90%.

Таблиця 2.2 – Аналіз техніко-економічних показників господарської діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки

№п/п	Показник	Одиниці виміру	Роки					Відхилення, %				
			2018	2019	2020	2021	2022	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн	62312821	61123111	61931770	106616421	42741328	-1,91	1,32	72,15	-59,92	-31,41
2	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн	47167658	47029241	47757468	51970777	35471091	-0,3	1,5	8,19	-31,75	-24,67
3	Середньорічна вартість активів	тис. грн	93368708	97609394	92946988	97075265	79241868	4,54	-4,78	4,44	-18,38	-15,14
4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721	16,14	-7,33	26,7	-25,13	2,11
5	Витрати на 1 грн товарної продукції	грн./ грн.	0,80	1,02	0,93	0,70	1,31	26,48	-8,92	-24,74	87,14	63,75
6	Середньооблікова чисельність штатних працівників	осіб	20763	19973	19469	19437	18940	-3,80	-2,52	-0,17	-2,56	-8,79
7	Фонд оплати праці	тис. грн	3422307	4327922	4453459	4664880	4772880	26,46	2,90	4,74	2,31	39,46
8	Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн	67963171	62409226	63496684	109303155	43818410	-8,17	1,74	72,13	-59,92	-35,53
9	Фондовіддача	грн./ грн.	1,32	1,29	1,24	2,05	1,20	-2,28	-3,88	65,32	-41,47	-9,1
10	Фондоозброєність	грн./особу	2267,58	2372,87	2561,86	2673,81	1872,81	4,64	7,96	4,36	-29,96	-17,41
11	Чистий прибуток	тис. грн	9509163	-2265232	740902	25216068	-49009104	-123,82	132,7	3303,4	-294,4	-415,4
12	Рентабельність продукції	%	17,39	-3,56	1,25	33,81	-87,78	-20,95	4,81	32,56	-76,42	-121,0
13	Рентабельність підприємства	%	11,78	-3,94	0,83	35,97	-53,84	-15,72	4,77	35,11	-65,99	-89,81

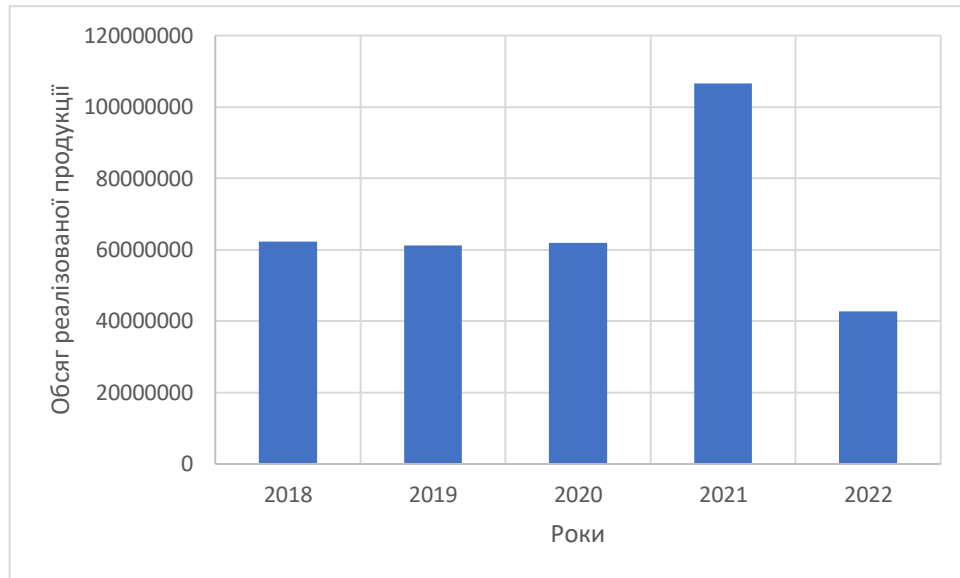

Рисунок 2.1 – Динаміка обсягу реалізованої продукції ПАТ «АМКР» за 2018-2022 роки, тис грн.

У 2018 р. середньорічна вартість основних засобів дорівнює 47081804 тис. грн. З 2018 – 2021 рр. значення зросло на 0,66%, 5,24% та 4,19% відповідно. За 2022 рік середньорічна вартість основних засобів знизилась на 31,75%. Це означає, що ПАТ «АМКР» задовільним чином використовував у своєму складі обладнання з належною потужністю з 2018 по 2021 роки, а у 2022 році сталося часткове руйнування об'єктів основних засобів. Тому в подальшому треба буде використовувати всі резерви поліпшення формування та розподілу в цілому основних засобів (рисунок 2.2).

На протязі 2018 – 2021 рр. середньорічна вартість активів коливалася таким чином у 2019 році цей показник збільшився на 4,54% і досяг значення 97609394 тис. грн., а у 2020 році зменшився на 4,78% до 92946988 тис. грн. У 2021 році відбулося зростання цього показника на 4,44%, а у 2022 році спостерігаємо зниження вартості активів на 18,38%. Висновком є те, що до 2022 року підприємство мало позитивний вплив до господарської діяльності. Але у 2022 р. відбулось скорочення вартості активів у порівнянні із 2018 роком на 15,14% це є негативною тенденцією (рисунок 2.3).

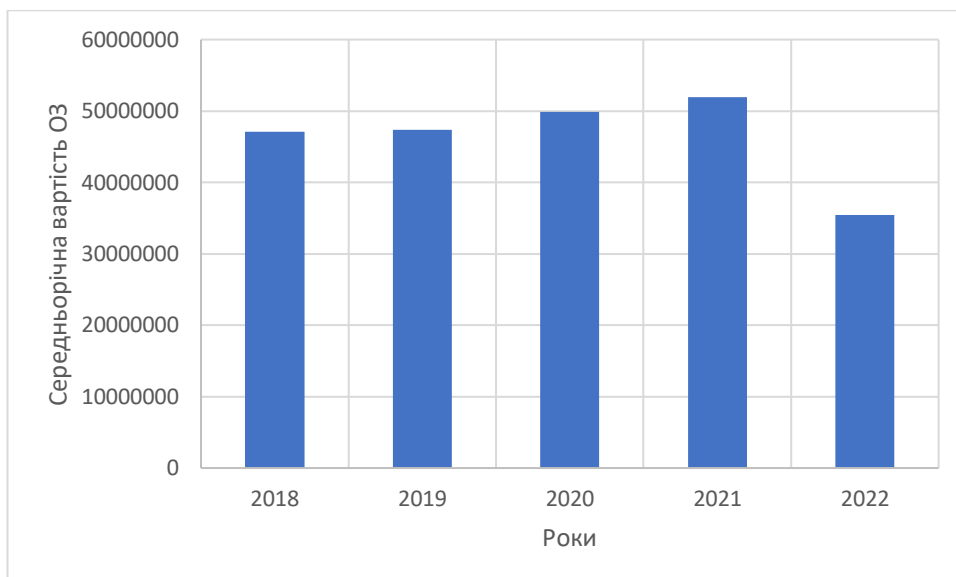

Рисунок 2.2 – Динаміка середньорічної вартості основних засобів ПАТ «АМКР» за 2018-2022 роки, тис грн.

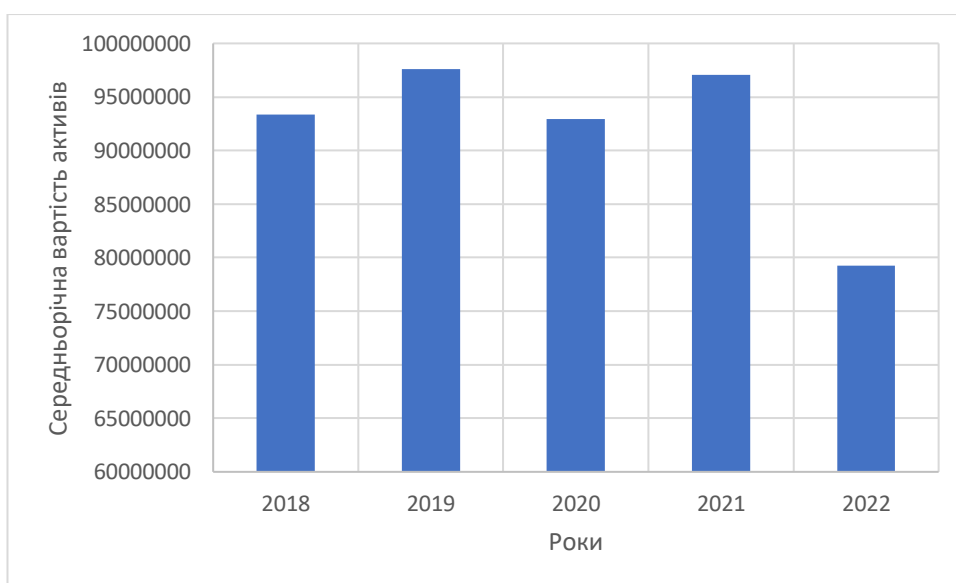

Рисунок 2.3 – Динаміка середньорічної вартості активів ПАТ «АМКР» за 2018-2022 роки, тис грн.

У 2018 році собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) становить 54675902 тис. грн. У 2019 р. даний показник збільшився на 16,14%, а у 2020 р. зменшився на 7,33%. У 2021 році відбулося зростання цього показника на 26,7%, а у 2022 році знов зниження на 25,13%. Загалом за 2018 – 2022 рр. собівартість реалізованої продукції зросла на 2,11%. Такий коливальний вплив має підприємство за рахунок зниження прибутковості в

минулих роках так, як у ПАТ «АМКР» є борг, який негайно треба покрити і при цьому залишити своє місце на ринку (рисунок 2.4).

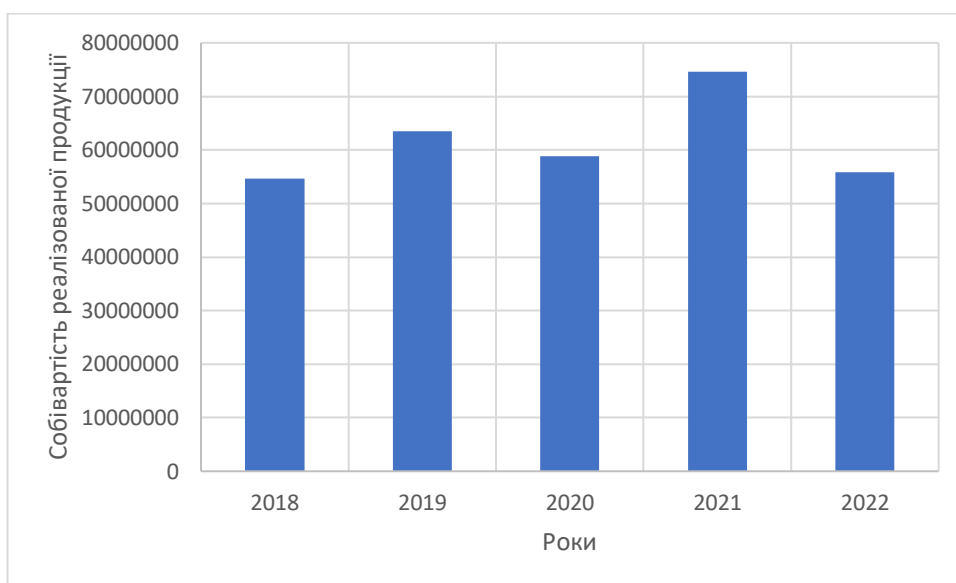

Рисунок 2.4 – Динаміка собівартості реалізованої продукції ПАТ «АМКР» за 2018-2022 роки, тис грн.

Витрати на одну гривню товарної продукції у 2018 р. склали 0,80 грн/грн. У 2019 році цей показник збільшився на 26,48%, що є негативно для підприємства. Протягом 2020 – 2021 рр. дане значення знижувалось на 8,92% і 24,74% відповідно, це є позитивною тенденцією. Однак у 2022 році ми бачимо негативний стан цього показника: збільшення на 87,14%. За аналізований період витрати на одну гривню товарної продукції підвищились на 63,75%

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу у 2018 р. становить 20763 особи. З 2019 р. по 2022 рік значення показника поступово зменшується: на 3,8%, 2,52%, 0,17%, 2,56% відповідно. Загалом за аналізований період дана чисельність знизилась на 8,79%.

Фонд оплати праці штатних працівників у 2018 р. був 3422307 тис. грн. На протязі аналізованого періоду цей показник зростав з причини інфляції. З 2019 по 2022 роки показник зростав на 26,46%, 2,9%, 4,74%, 2,31% За період

2018 – 2022 рр. фонд оплати праці збільшився на 39,46%, що виступає позитивним явищем.

У 2018 р. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) був 67963171 тис. грн. У 2019 році цей показник зменшився на 8,17%, а у 2020 році 1,74%, у 2021 році збільшення було більш суттєве на 72,13%. А у 2022 р. спостерігається значне зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 59,92% і це негативна тенденція .

Фондовіддача у 2019-2020 роках зменшувалася відповідно на 2,28% і на 3,88%. А у 2021 році збільшилась на 65,32%. У 2022 році даний показник має характер у бік зниження на 41,47% і складає 1,2 грн / грн. Це значить, що у діяльності підприємства спостерігається низька ступінь ефективного використання основних засобів.

Фондоозброєність за період з 2018 року по 2021 рік зростала відповідно на 4,64%, 7,96%, 4,36%. Це є позитивною тенденцією для підприємства так, як підвищується продуктивність праці. Але у 2022 році ми бачимо падіння цього показника на 29,96%, як і всіх результативних показників у 2022 році.

У 2018 році чистий прибуток склав 9509163 тис. грн. У 2019 році чистий збиток був 2265232 тис. грн., тобто зменшився показник на 123,82%. На протязі 2020-2021 років чистий прибуток збільшувався. А у 2022 році як і всі результативні показники зменшився. Підприємство мало збиток 23793036 тис. грн.

Рентабельність продукції у 2019 році зменшилася на 20,95%. У 2020-2021 роках спостерігаємо підвищення на 4,81% і 32,56% відповідно. У 2022 р. спостерігаємо спадне значення у складі 76,42%.

У 2018 році рентабельність підприємства становила 11,78% . У 2019 році значення показника знизилося на 15,72%. У 2020-2021 роках можна спостерігати збільшення цього показника на 4,77% та на 35,11% відповідно. У 2022 році ми бачимо зниження показника на 65,99% у порівнянні з 2021 роком. Загалом за аналізований період рентабельність підприємства за 2018-2022 роки зменшилася на 41,8%.

Отже, проаналізувавши основні техніко-економічні показники діяльності ПАТ «АМКР» за 2018 – 2022 роки зробимо наступні висновки.

Підприємницька діяльність комбінату носить нестабільний рівень ефективності. Так, у 2020-2021 роках спостерігалася позитивна тенденція, збільшення результативних показників, то у 2019 році та у 2022 році діяльність була збитковою.

Проблеми, які впливають на діяльність підприємства у 2019 році: боротьба за збереження існуючого ринку метало збуту; світове надвиробництво металопродукції, зокрема заповнення експортних ринків дешевим імпортом з Китаю, Туреччини, загострення конкуренції між виробниками; обмежувальні заходи на українську металургійну продукцію (продовжують діяти запроваджені в минулому році захисні мита США, Єгиптом та Росією, запроваджені захисні мита з боку Туреччини – на арматуру і катанку, що значно обмежило обсяги збуту металопродукції на ці ринки); послаблення конкурентної позиції на ринку у зв'язку зі зростанням цін на енергоносії та тарифів на залізничні перевезення в Україні; окрім постійного зростання цін на вантажні перевезення і дефіциту рухомого складу додалась проблема з локомотивною тягою з боку Укрзалізниці, що призвело до значних труднощів доставки сировини і відправкою металопродукції. Основний вплив COVID-19 на діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» спостерігався у останньому кварталі 2019 року. Це все негативно вплинуло на результати діяльності підприємства.

А на протязі 2020-2021 років підприємство мало прибутки, збільшувало обсяги виробництва, було ліквідним і платоспроможним. Необхідно зазначити, що на протязі цього періоду значення показників покращились і мають позитивні наслідки, а отже, є можливість виступати з конкурентними перевагами на ринку та швидко погасити свої зобов'язання. Але, слід також постійно приділяти уваги щодо плану шляхів поліпшення своєї виробничої діяльності, а також з належною результативністю.

А у 2022 році до всіх поточних проблем приєдналася негативна ситуація, пов'язана з військовою агресією російської федерації. Об'єкти виробничої та соціальної інфраструктури були пошкоджені, деякі будинки і споруди були зруйновані, багато робітників були мобілізовані, а частина фахівців поїхали з сім'ями за кордон. Керівництво буде продовжувати здійснювати моніторинг розвитку ситуації, пов'язаної з війною, та вживатиме необхідних заходів для запобігання відповідним негативним викликам.

Ліквідність Балансу – це ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких в гроші відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови: $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$.

Аналіз фінансової звітності проведемо за формами №1, №2, №3, №4, №5 за 2018-2022 роки (Додаток А-Д). Розрахунки занесемо до таблиць 2.3 та 2.4.

Таблиця 2.3 – Групування активів за рівнем ліквідності

Вид активів	Група	2018	2019	2020	2021	2022
високоліквідні	A1	3703408	1006647	867691	1374859	954053
середньоліквідні	A2	80805117	25766910	21637895	29631913	14401960
низьколіквідні	A3	21459593	10108079	7540212	14606757	14347406
важколіквідні	A4	113576323	60662785	58303758	60187446	22979342

Таблиця 2.4 – Групування пасивів за терміновістю сплати

Вид пасивів	Група	2018	2019	2020	2021	2022
термінові зобов'язання	P1	28433103	13240083	12320388	18146688	12791785
короткострокові зобов'язання	P2	7644760	2436651	5059035	2801828	4794647
довгострокові пасиви	P3	8363442	10141500	9604586	7359240	6046354
постійні пасиви	P4	142120195	60631140	60879286	76552000	28212939

Для 2018 року $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 < P4$

Для 2019 року $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 < P3$, $A4 > P4$

Для 2020 року $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 < P3$, $A4 < P4$

Для 2021 року $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 < P4$

Для 2022 року $A1 < P1$, $A2 > P2$, $A3 > P3$, $A4 < P4$

За даними табл. 2.3 - 2.4 можна зробити висновок, що за 2018-2022рр. підприємство не є абсолютно ліквідним, так як не виконується перша нерівність, тобто у підприємства не достатньо грошових коштів для розрахунку за своїми поточними зобов'язаннями. За 2019-2020 роки не виконується також третя нерівність, тобто запаси не покривають довгострокові зобов'язання, але за весь аналізований період обов'язкова умова, $A_4 < P_4$ виконується, тобто ПАТ «АМКР» є ліквідним та платоспроможним підприємством.

Першим етапом нашого дослідження фінансового стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є вивчення показників ліквідності, що характеризують можливість своєчасного та повного розрахунку по зобов'язаннях перед контрагентами. При цьому розрахуємо наступні показники ліквідності (табл. 2.3).

Проведемо оцінку ліквідності підприємства, результати розрахунків коефіцієнтів занесемо до таблиці 2.5.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів та показує, скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Значення цього показника на протязі всіх років більше 1,5, що є позитивним для підприємства.

Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності розраховують за більш вузьким колом оборотних активів, коли з їх загальної величини віднімають найменш ліквідну їх частину – запаси. Значення цього показника перевищує 0,7, що є позитивним для підприємства.

Це означає, що частина зобов'язань може бути погашена не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних надходжень за відвантаженою продукцією (виконані роботи, надані послуги).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокової заборгованості може бути у випадку необхідності погашена

негайно за рахунок найбільш ліквідних активів. Значення цього показника на протязі звітного періоду менше 0,2.

Це говорить про недостатність ліквідних активів, підприємство не може негайно погасити поточні зобов'язання.. На протязі всіх років цей показник зменшується, що є негативною тенденцією. Але це зменшення коефіцієнта швидкої ліквідності можна пояснити інфляційними процесами в країні, тому підприємству краще зменшувати частку грошових коштів в активах, так як гроші знецінюються в першу чергу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотним коштами показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Цей коефіцієнт має достатні значення у 2018 та 2021 роках. А у 2019 і у 2020 роках дуже низькі значення. Тобто недостатньо власних коштів підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами визначає, яка частина матеріальних запасів фінансується за рахунок власних коштів підприємства. Найкращі показники були у 2018 році та у 2021 році, більше 0,5. У 2019, 2020, 2022 роках цей коефіцієнт мав дуже низьке значення. Значить власних оборотних коштів недостатньо для прибуткової діяльності.

Коефіцієнт маневреності ВОК характеризує частку власних оборотних коштів, яка знаходиться у формі абсолютно ліквідних активів – грошових коштів. Цей показник мав найкраще значення у 2021 році, а у 2019 році негативне значення. Можна сказати, що підприємству не вистачає власних оборотних коштів.

Визначимо тип фінансової стійкості підприємства. Для цього розрахуємо такі показники (табл. 2.6).

Таблиця 2.5 - Фінансові результати діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», тис. грн.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення, %			
						2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Валовий прибуток	13287269	-1093902	4651154	34741851	-12011311	-108,23	525,18	646,95	-134,57
Фінансовий результат від операційної діяльності	11809326	-2750338	2066296	31036335	-14060397	-123,28	175,12	140,2	-145,3
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	11361753	-2703282	847674	30688796	-51360445	-123,79	131,35	352,03	-267,35
Чистий прибуток, збиток	9509163	-2265232	740902	25216068	-49009104	-8,17	1,74	72,13	-59,92

Таблиця 2.6 - Показники оцінки ліквідності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Назва показника	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення, +/-			
						2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Коеф. поточної ліквідності	2,597	2,27	3,26	3,3	1,53	-0,33	0,99	0,04	-1,77
Коеф. швидкої ліквідності	1,776	1,006	1,265	1,4	0,85	-0,77	0,26	0,14	-0,55
Коеф. абсолютної ліквідності	0,133	0,038	0,049	0,06	0,05	-0,095	0,011	0,011	-0,01
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,89	0,00	0,09	0,36	0,18	-0,89	0,09	0,27	-0,18
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами	2,84	0,00	0,35	1,13	0,37	-2,84	0,35	0,78	-0,76
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,06	-31,76	0,34	0,08	0,18	-31,82	32,1	-0,26	0,1

На основі даних таблиці можна зробити висновок, що за 2018-2020рр. тип фінансової стійкості ПАТ «АМКР» є нормальним, тобто у підприємства не достатньо власних оборотних коштів для фінансування своєї діяльності, а фінансування здійснюється за рахунок довгострокових та поточних зобов'язань. На кінець 2020р. ситуація покращилась і до кінця 2021р. тип фінансової стійкості характеризується, як абсолютно стійкий.

Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства передбачає розрахунок показників, наведених в табл. 2.7.

За 2019р. та за 2020 роки відбулося зменшення коефіцієнта автономії і його значення на кінець 2020р склало 0,65. Це свідчить про зменшення питомої ваги власного капіталу в загальній сумі валюти балансу, а отже відбувається збільшення залежності підприємства від позикових коштів, що є негативною тенденцією в діяльності підприємства. Не зважаючи на це коефіцієнт автономії має значення більше свого нормативного, що свідчить про достатню автономність підприємства.

На кінець 2021р. значення коефіцієнту збільшилось на 0,6 і склало 0,71. А у 2022 році цей показник дуже спадає до значення 0,07. Тобто дуже збільшується залежність від позикового капіталу.

Коефіцієнт фінансової залежності за даний період має протилежну тенденцію та на кінець 2020 р. його значення збільшилось на 0,2 в порівнянні з 2018 роком і склало 1,54. А у 2021 році цей коефіцієнт зменшився на 0,13 бо збільшилася частка власного капіталу у фінансуванні. У 2022 році навпаки залежність від позикового капіталу збільшилася на 13,74 і досягла значення 15,15. Це є негативним показником. І взагалі всі показники у 2022 році не відповідають нормативним значенням у зв'язку із критичною ситуацією на підприємстві та країні в цілому.

Необхідно відмітити, що за 2018-2021рр. значення цього коефіцієнту відповідало нормативному.

Таблиця 2.7 – Вихідні дані для розрахунку показників фінансової стійкості підприємства

Назва показника	2018	2019	2020	2021	2022
Вартість власного капіталу, тис. грн. : <i>p.1495</i>	69858847	67561020	60755213	68715643	52382469,5
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.: <i>p.1595</i>	7423266	9098081	9873043	8481913	6702797
Необоротні активи, тис. грн.: <i>p.1095</i>	56788161,5	59526845	59483271,5	59245602	41583394
Оборотні активи, тис. грн.: <i>p.1195</i>	36580546,5	38082549	33464717	37829663,5	37658474
Виробничі запаси, тис. грн.: <i>p.1101</i>	5380125	4877299,5	3784029,5	5712486	7207696,5
Незавершене виробництво, тис. грн.: <i>p.1102</i>	3257710	4146643,5	3587631,5	3555313	5585564
Готова продукція, тис. грн.: <i>p.1103</i>	2091961,5	2157395	1321669,5	1698884	1465218,5
Гроші та їх еквіваленти, тис. грн.: <i>p.1165</i>	1851701	1507015,5	936454,5	1121275	1164456
Поточна кредиторська заборгованість, тис. грн.: <i>p.1695</i>	16086595	20950293	22318732,5	19877709,5	20156601,5
Пасив, тис. грн.: <i>p.1900</i>	93368708	97609394	92946988,5	97075265,5	79241868

Таблиця 2.8 - Показники фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Назва показника	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення, +/-			
						2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
Робочий капітал	20493951,5	17132256	11144984,5	17951954	-29642350,5	-16,4%	-35,0%	61,1%	-265%
Власні обігові кошти	13070685,5	8034175	1271941,5	9470041	-36345147,5	-38,5%	-84,2%	644,5%	-484%
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,36	0,21	0,04	0,25	-0,97	-0,15	-0,17	0,21	-1,22
Маневреність робочого капіталу	0,82	1,39	6,83	1,16	-0,39	0,57	5,44	-5,67	-1,55
Маневреність власних обігових коштів	0,14	0,18	0,73	0,12	-0,03	0,04	0,55	-0,61	-0,15
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	1,2	0,72	0,15	0,86	-2,56	-0,48	-0,57	0,71	-3,42
Коефіцієнт фінансової автономії	0,75	0,69	0,65	0,71	0,07	-0,06	-0,04	0,06	-0,64
Коефіцієнт фінансової залежності	1,34	1,45	1,54	1,41	15,15	0,11	0,09	-0,13	13,74
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,14	0,08	0,01	0,98	-0,46	-0,06	-0,07	0,97	-1,44
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,25	0,31	0,35	0,29	0,33	0,06	0,04	-0,06	0,04
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,55	0,27	0,04	0,33	-1,35	-0,28	-0,23	0,29	-1,68
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,83	0,79	0,76	0,80	0,15	-0,04	-0,03	0,04	-0,65

Маневреність робочого капіталу за 2019-2020 рр. демонструвала повільне зниження: у 2019 р. - на 0,06; у 2020 р. – на 0,07. У 2021 році спостерігаємо значне збільшення цього показника на 0,97 і досягли значення 0,98, що є позитивною тенденцією. Але у 2022 році цей показник знизився на 1,44. Це значення не відповідає нормативному.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу змінюється повільно у межах нормативного значення від 0,25 у 2018 році до 0,33 у 2022 році.

Коефіцієнт фінансової стійкості за 2018-2021 рр. відповідав нормативному значенню і тримався на рівні 0,83-0,8, а у 2022 році відбулося зменшення до значення 0,15, що свідчить про зниження рівня фінансування необоротних активів за рахунок довгострокових джерел, відповідно про зменшення інвестиційної активності підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності вказує на те, скільки гривень власного капіталу припадає на кожну гривню зобов'язань компанії. У підприємства низькі значення цього показника у 2018 році 0,55; у 2020 році – 0,04, що говорить про високий рівень фінансових ризиків. ПАТ «АМКР» має великі зобов'язання, але компанія здатна стабільно генерувати додатний грошовий потік - не повинно виникнути ускладнень при погашенні зобов'язань. У 2022 році ми бачимо дуже негативну тенденцію цього показника: зменшення до -1,35. Це свідчить про вірогідність банкрутства підприємства.

Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,67-1,5. Значення нижче 0,67 свідчить про високий рівень фінансових ризиків. Значення вище 1,5 може означати наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів.

Таким чином, можна сказати, що на протязі 2018-2021 років підприємство ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є ліквідним і платоспроможним, а у 2022 році ситуація є критичною.

2.2. Аналіз фінансових показників підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Виконаємо оцінку фінансових результатів діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (табл.2.9). З наведеної таблиці видно, що протягом п'яти останніх років на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» відбувається коливання показників валового та чистого прибутку. У 2019 році відбулося зниження всіх фінансових показників і діяльність була збитковою. У 2020 році відбулося покращення ситуації, всі результативні показники стали позитивні. У 2021 році відбулося нарощення всіх фінансових показників, а результативні були збільшені на 75%. А от у 2022 році у зв'язку з війною всі фінансові показники знизилися. Результативні показники зменшилися на 60%. Зрозуміло, що ситуація негативна, але швидкого відновлення прибуткової діяльності не може бути поки не скінчиться війна.

В 2019 році фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 123%, що говорить про збільшення операційних витрат на підприємстві. Їх зменшення у 2020 році привело до збільшення фінансового результату від операційної діяльності на 131%. У 2021 році операційні витрати зменшилися на стільки, що прибуток від операційної діяльності склав 31036335 тис. грн., що на 140% більше, ніж у 2020 році. У 2022 році ми бачимо погіршення показника на 145%.

Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування у 2019 році порівняно з 2018 зменшився на 123%, а от у 2020 році відбулося значне збільшення фінансового результату на 131%. У 2021 році теж показник був прибутковим і збільшився у порівнянні із 2020 роком на 352%. Але у 2022 році внаслідок збиткової діяльності цей показник зменшився на 267%.

Таблиця 2.9 – Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки

№п/п	Показник	Одиниці виміру	Роки					Відхилення, %			
			2018	2019	2020	2021	2022	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн	67963171	62409226	63496684	109303155	43818410	-8,17	1,74	72,13	-59,92
2	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721	16,1	-7,33	26,7	-25,13
3	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн	13287269	-1093902	4651154	34741851	-12011311	-110	525	647	-134
4	Інші операційні доходи	тис. грн	1331586	1021585	324998	521083	596185	-23	-32	160	114
5	Адміністративні витрати	тис. грн	2700633	2567827	2159849	3511390	1805121	-5	-16	63	-49
6	Витрати на збут	тис. грн	50677	63169	48092	109339	42846	25	-24	227	-60
7	Інші операційні витрати	тис. грн	58219	47025	701915	605870	797304	-19	1392	-14	32
8	Фінансові результати від операційної діяльності	тис. грн	11809326	-2750338	2066296	31036335	-14060397	-123	75	1402	-145
9	Чистий прибуток	тис. грн	9509163	-2265232	740902	25216068	-49009104	-123,82	132,7	3303,4	-294,4

Аналіз кожної складової фінансових результатів підприємства має не абстрактний, а цілком конкретний характер, а тому дозволяє власникам і акціонерам обирати пріоритетні напрями активізації діяльності підприємства. Іншим учасникам ринкових відносин аналіз прибутковості дає можливість виробити необхідну стратегію поведінки, спрямовану на мінімізацію витрат і фінансового ризику від інвестицій у дане підприємство.

Спочатку проаналізуємо динаміку та структуру фінансових результатів підприємства та темпи зростання прибутку окремих їх складових. На першому етапі аналізу оцінимо динаміку та структуру фінансових результатів діяльності ПАТ «АМКР» (табл.2.10).

На рисунку 2.5 наведено динаміку чистого прибутку на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки. З рисунку видно, що після зниження показника у 2019 році було збільшено значення показника у 2020 році, а у 2021 році було стрімке зростання чистого прибутку. У 2022 році спостерігаємо катастрофічне зниження показника. Зрозуміло, що вплив мають зовнішні обставини, пов'язані з військовою агресією ворога. Тому для розроблення економіко-математичної моделі прогнозування прибутку показники 2022 року недоцільно використовувати. Тому в подальшому будемо використовувати показники за 2017-2021 роки.

Рисунок 2.5 – Динаміка чистого прибутку ПАТ «АМКР» за 2018-2022 роки.

Таблиця 2.10 - Аналіз рівня показників фінансових результатів діяльності ПАТ «АМКР» за 2018 –2022 рр., тис

грн

№ з/п	Показник	Роки					Відхилення,%			
		2018	2019	2020	2021	2022	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021
1	Чистий дохід від реалізації продукції	67963171	62409226	63496684	109303155	43818410	-8,17	1,74	72,13	-59,92
2	Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	54675902	63503128	58845530	74561304	55829721	16,1	-7,33	26,7	-25,13
3	Валовий прибуток	13287269	-1093902	4651154	34741851	-12011311	-110	525	647	-134
4	Інші операційні доходи	1331586	1021585	324998	521083	596185	-23	-32	160	114
5	Адміністративні витрати	2700633	2567827	2159849	3511390	1805121	-5	-16	63	-49
6	Витрати на збут	50677	63169	48092	109339	42846	25	-24	227	-60
7	Інші операційні витрати	58219	47025	701915	605870	797304	-19	1392	-14	32
8	Фінансові результати від операційної діяльності	11809326	-2750338	2066296	31036335	-14060397	-123	75	1402	-145
9	Інші фінансові доходи	78037	572180	22373	195131	25141				
10	Фінансові витрати	525610	525124	1240995	542670	1155305				
12	Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	11361753	-2703282	847674	30688796	-51360445	-123,79	131,35	352,03	- 267,35
13	Податок на прибуток від звичайної діяльності	1852590	438050	106772	5472728	2351341				
14	Чистий прибуток	9509163	-2265232	740902	25216068	-49009104	-123,82	132,7	3303,4	-294,4

Чистий дохід від реалізації продукції збільшувався у 2020 та 2021 рр. по відношенню до відповідних попередніх періодів на 1,74% та 72,13% відповідно. Зменшення суми чистого доходу від реалізації продукції відбувалося у 2019, 2022 рр. через зменшення обсягів реалізації продукції відповідно на 8,17% та 59,92%.

Відповідно до проведеного дослідження коефіцієнтів техніко-економічного стану ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», а також показників ефективного розподілу ресурсної бази підприємства було визначено, що найбільш впливовішою на зміни прибутковості господарювання має значення собівартості реалізованої продукції. Отже, з метою розробки заходів щодо її оптимізації необхідно провести факторний аналіз її складу та основних показників, яким характерний ефективний розподіл ресурсної бази підприємства.

РОЗДІЛ 3
ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО
РЕЗУЛЬТАТУ ПІДПРИЄМСТВА
ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

3.1. Факторний аналіз впливу чинників на формування прибутку підприємства.

При проведенні факторного аналізу витрат на 1 гривню реалізованої продукції складемо таблицю 3.1.

Таблиця 3.1 - Вихідні дані для проведення факторного аналізу витрат на 1 гривню реалізованої продукції за 2017–2021 роки, тис. грн.

№	Показник	Роки				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	66185876	67963171	62409226	63496684	109303155
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (С)	56562119	56562119	54675902	63503128	58845530
3	Витрати на 1 гривню товарної продукції (В)	0,85	0,85	0,80	1,02	0,93

Використаємо для факторного аналізу спосіб ланцюгових підстановок.

$$V_{1 \text{ грн.0}} = \frac{C_0}{\text{ЧД}_0} \quad (3.1)$$

Витрати на 1 грн реалізованої продукції у 2017 р. склали:

$$V_{1 \text{ грн.0}} (2017) = \frac{45141096}{46261289} = 0,898 \text{ (грн/грн)}$$

За рахунок зміни собівартості реалізованої продукції у звітному році, витрати на 1 гривню розраховуються за формулою 2.2:

$$B'_{1 \text{ грн.}} = \frac{C_1}{\text{ЧД}_0} \quad (3.2)$$

Звідси за 2017 рік:

$$B'_{1 \text{ грн.}} = \frac{47924608}{46261289} = 1,036 \text{ (грн/грн)}$$

За рахунок зміни чистого доходу у звітному році витрати на 1 грн будуть мати вигляд:

$$B''_{1 \text{ грн.}} = \frac{C_1}{\text{ЧД}_1} \quad (3.3)$$

Звідси за 2017 рік:

$$B''_{1 \text{ грн.}} = \frac{47924608}{52961756} = 0,905 \text{ (грн/грн)}$$

Далі аналогічно розрахуємо по наступним рокам.

Вплив на зміну собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta B_{1 \text{ грн.} \frac{C}{B} 2017 \text{р.}} = B' - B_0 = 1,036 - 0,898 = 0,138 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн.} \frac{C}{B} 2018 \text{р.}} = 1,068 - 0,905 = 0,163 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн.} \frac{C}{B} 2019 \text{р.}} = 0,826 - 0,855 = -0,028 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн.} \frac{C}{B} 2020 \text{р.}} = 0,934 - 0,804 = 0,130 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн.} \frac{C}{B} 2021 \text{р.}} = 0,943 - 1,018 = -0,075 \text{ (грн/грн)}$$

Вплив на зміну чистого доходу:

$$\Delta B_{1 \text{ грн.} \text{ЧД} 2017 \text{р.}} = B'' - B' = 0,905 - 1,036 = -0,131 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. ЧД } 2018 \text{ р.}} = 0,855 - 1,068 = -0,213 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. ЧД } 2019 \text{ р.}} = 0,804 - 0,826 = -0,022 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. ЧД } 2020 \text{ р.}} = 1,018 - 0,934 = 0,083 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. ЧД } 2021 \text{ р.}} = 0,927 - 0,943 = -0,016 \text{ (грн/грн)}$$

Загальний вплив витрат на одну гривню реалізованої продукції:

$$\Delta B_{1 \text{ грн. } 2017 \text{ р.}} = 0,138 + (-0,131) = 0,007 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. } 2018 \text{ р.}} = 0,163 + (-0,213) = -0,050 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. } 2019 \text{ р.}} = (-0,028) + (-0,022) = -0,050 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. } 2020 \text{ р.}} = (-0,130) + 0,083 = 0,213 \text{ (грн/грн)}$$

$$\Delta B_{1 \text{ грн. } 2021 \text{ р.}} = (-0,075) + (-0,016) = -0,091 \text{ (грн/грн)}$$

За проведеними розрахунками можна сказати, що у 2017 р. бачимо збільшення витрат на 1 гривню на 0,007 грн/грн за рахунок зростання чистого доходу на 14,48%, витрати зменшились на 0,131 грн/грн, за рахунок підвищення собівартості на 6,17%, зростання на 0,138 грн/грн.

У 2018 р. підприємство має зниження витрат на 1 гривню на 0,050 грн/грн за рахунок підвищення чистого доходу на 24,97%, витрати на 1 гривню знизились на 0,213 грн/грн, але за рахунок збільшення собівартості реалізованої продукції на 18,02% - зросли на 0,163 грн/грн.

У 2019 р. спостерігаємо зменшення витрат на 1 гривню на 0,050 грн/грн, за рахунок збільшення чистого доходу на 2,69%, витрати на 1 гривню скоротились на 0,022 грн/грн, але за рахунок зниження собівартості реалізованої продукції на 3,33% - знизились на 0,028 грн/грн.

У 2020 р. бачимо зростання витрат на 1 гривню на 0,213 грн/грн за рахунок збільшення чистого доходу на 8,17%, витрати на 1 гривню мають приріст на 0,083 грн/грн, але за рахунок приросту собівартості реалізованої продукції на 16,14% - зросли на 0,130 грн/грн.

У 2021 р. відбувається зменшення витрат на 1 гривню на 0,091 грн/грн за рахунок підвищення чистого доходу на 1,74%, витрати на 1 гривню

знизились на 0,016 грн/грн, але за рахунок скорочення собівартості реалізованої продукції на 7,33% - відбулось зменшення на 0,075 грн/грн.

Отже, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» необхідно ретельніше запроваджувати підхід розподілу грошових надходжень, постійно аналізувати рух обсягів виробництва продукції та стан фінансових результатів, а також проаналізувати якість продукції, щоб дослідити рівень браку на підприємстві.

Собі у допомогу складемо таблицю 3.2. для того, щоб провести факторний аналіз прибутковості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за аналізований період 2017 – 2021 рр.

Таблиця 3.2 - Вихідні дані для факторного аналізу валового прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2017–2021 роки, тис. грн.

№	Показник	Роки				
		2017	2018	2019	2020	2021
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	66185876	67963171	62409226	63496684	109303155
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (С)	56562119	56562119	54675902	63503128	58845530
3	Валовий прибуток (збиток) (ВП)	9623757	13287269	-1093902	4651154	34741851

Вплив зміни обсягу реалізації розрахуємо за допомогою формули:

$$\Delta \text{ВП}_{\text{ор}} = \text{ВП}_0 \times \left(\frac{C_1}{C_0} - 1 \right) \quad (3.4)$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{ор } 2017\text{р.}} = 1120203 \times \left(\frac{47924608}{45141096} - 1 \right) = 69073,88 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{ор } 2018\text{р.}} = 5037148 \times \left(\frac{56562119}{47924608} - 1 \right) = 907851,37 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{ор } 2019\text{р.}} = 9623757 \times \left(\frac{54675902}{56562119} - 1 \right) = -320930,23 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{ор } 2020\text{р.}} = 13287269 \times \left(\frac{63503128}{54675902} - 1 \right) = 2145181,37 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{ор } 2021 \text{ р.}} = (-1093902) \times \left(\frac{58845530}{63501328} - 1 \right) = 80231,57 \text{ тис. грн}$$

Вплив зміни структури й асортименту реалізованої продукції формула буде мати вигляд:

$$\Delta \text{ВП}_{\text{стр}} = \text{ВП}_0 \times \left(\frac{\text{ЧД}_1}{\text{ЧД}_0} - \frac{C_1}{C_0} \right) \quad (3.5)$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{стр } 2017 \text{ р.}} = 1120203 \times \left(\frac{52961756}{46261289} - \frac{47924608}{45141096} \right) = 93174,4 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{стр } 2018 \text{ р.}} = 5037148 \times \left(\frac{66185876}{52961756} - \frac{56562119}{47924608} \right) = 349883,54 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{стр } 2019 \text{ р.}} = 9623757 \times \left(\frac{67963171}{66185876} - \frac{54675902}{56562119} \right) = 579357,80 \text{ тис. грн}$$

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВП}_{\text{стр } 2020 \text{ р.}} &= 13287569 \times \left(\frac{62409226}{67963171} - \frac{63503128}{54675902} \right) \\ &= -3231015,95 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВП}_{\text{стр } 2021 \text{ р.}} &= (-1093902) \times \left(\frac{63496684}{62409226} - \frac{58845530}{63501328} \right) \\ &= -99292,42 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

Вплив рівня витрат на 1 гривню реалізованої продукції проводиться за формулою:

$$\Delta \text{ВП}_{\text{рв}} = \text{ЧД}_1 \times \left(\frac{C_0}{\text{ЧД}_0} - \frac{C_1}{\text{ЧД}_1} \right) \quad (3.6)$$

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВП}_{\text{рв } 2017 \text{ р.}} &= 52961756 \times \left(\frac{45141096}{46261289} - \frac{47924608}{52961756} \right) \\ &= 3754706,68 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta \text{ВП}_{\text{рв } 2018 \text{ р.}} &= 66185876 \times \left(\frac{47924608}{52961756} - \frac{56562119}{66185876} \right) \\ &= 3328874,09 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{рв } 2019 \text{ р.}} = 67963171 \times \left(\frac{56562119}{66185876} - \frac{54675902}{67963171} \right) = 3405084,43 \text{ тис. грн}$$

$$\begin{aligned}\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2020 \text{ р.} &= 62409226 \times \left(\frac{54675902}{67963171} - \frac{63503128}{62409226} \right) \\ &= -13295336,42 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2021 \text{ р.} &= 63496684 \times \left(\frac{63503128}{62409226} - \frac{58845530}{63496684} \right) \\ &= 5764116,84 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

Загальна зміна валового прибутку становить:

$$\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2017 \text{ р.} = 69073,88 + 93174,44 + 3754706,68 = 3916955 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2018 \text{ р.} = 907851,37 + 349883,54 + 3328874,09 = 4586609 \text{ тис. грн}$$

$$\begin{aligned}\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2019 \text{ р.} &= (-320930,23) + 579357,80 + 3405084,43 \\ &= 3663512 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2020 \text{ р.} &= 2145181,37 + (-3231015,95) + (-13295336,42) = \\ &= -14381171 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

$$\Delta \text{ВП}_{\text{PB}} 2021 \text{ р.} = 80231,5 + (-99292,42) + 5764116,84 = 5745056 \text{ тис. грн}$$

У 2017 р. відзначається зростанням валового прибутку на 349,67% за рахунок збільшення обсягу реалізованої продукції на 69073,88 тис. грн та зріст собівартості на 93174,44 тис. грн, що призвело до зростання витрат на одну гривню реалізованої продукції на 3757706,68 тис. грн.

У 2018 р. зростання валового прибутку на 91,06% відбулось завдяки зростанню обсягів реалізованої продукції на 907851,37 тис. грн, а також собівартості – на 349883,54 тис. грн та збільшення витрат на 1 грн реалізованої продукції на 3328874,09 тис. грн.

Підвищення валового прибутку у 2019 р. на 38,07% спостерігається за рахунок факторів зниження обсягу реалізованої продукції на 320930,23 тис. грн, зростання на 579357,80 тис. грн собівартості та на 3405084,43 тис. грн витрат на 1 грн реалізованої продукції.

У 2020 р. зниженням валового прибутку на 108,23% було зумовлено збільшенням обсягу реалізації на 2145181,37 тис. грн та зменшення

собівартості на –3231015,95 тис. грн, а також підвищення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 13295336,42 тис. грн.

Підвищення валового прибутку у 2021 р. на 123,52% спостерігається за рахунок приросту обсягу реалізації на 80231,57 тис. грн, скорочення собівартості реалізованої продукції на 99292,42 тис. грн та збільшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 5764116,84 тис. грн.

Згідно проведеного факторного аналізу, величина прибутковості залежить від затрат на 1 грн реалізації виробничої продукції підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Здійснимо факторний аналіз впливу факторів(показників) на зміну чистого прибутку підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2017–2021 рр. Всі розрахункові показники занесемо до таблиці 3.3.

Зміна чистого прибутку за рахунок зміни непрямих витрат матиме вигляд:

$$\Delta\text{ЧП} = (\text{AB}_1 + 3\text{B}_1 + \text{OB}_1) - (\text{AB}_0 + 3\text{B}_0 + \text{OB}_0) \quad (3.7)$$

$$\begin{aligned} \Delta\text{ЧП}_{2017 \text{ р.}} &= (1311408 + 29734 + 473575) - (815298 + 7636 + 219260) = \\ &= 772523 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta\text{ЧП}_{2018 \text{ р.}} &= (2206958 + 59999 + 471733) - (1311408 + 29734 + 473575) \\ &= 1193973 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta\text{ЧП}_{2019 \text{ р.}} &= (2700633 + 50677 + 58219) - (2206958 + 59999 + 471733) \\ &= -199161 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta\text{ЧП}_{2020 \text{ р.}} &= (2567827 + 63169 + 47025) - (2700633 + 50677 + 58219) \\ &= -131508 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \Delta\text{ЧП}_{2021 \text{ р.}} &= (2159849 + 48092 + 701915) - (2467827 + 63169 + 47025) \\ &= -213835 \text{ тис. грн} \end{aligned}$$

За проведеними розрахунками збільшення за кожним роком непрямих витрат призвело до зростання чистого прибутку у 2017 р. – на 95,28%, у 2018 р. – на 87,19%, а у 2019 р. – на 87,86%, хоч і знизилась витрати на 199161 тис.

грн. З 2020 р. відбулось зниження чистого прибутку на 123,82%, у 2021 р. – на 205,74%, витрати в цю чергу у 2020 р. мали скорочення на 131508 тис. грн, а у 2021 р. зростання – на 231835 тис. грн.

Вплив зміни величини фінансових витрат має наступний вигляд:

$$\Delta\text{ЧП} = (\Phi B_1 - \Phi B_0) \quad (3.8)$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2017 \text{ р.}} = (588734 - 370686) = 218048 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2018 \text{ р.}} = (387564 - 588734) = -201170 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2019 \text{ р.}} = (525610 - 387564) = 138046 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2020 \text{ р.}} = (525124 - 525610) = -486 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2021 \text{ р.}} = ((-1240995) - 525124) = 715871 \text{ тис. грн}$$

Можемо сказати, що збільшився чистий прибуток за рахунок підвищення даного фактору на 715871 тис. грн.

Вплив зміни чистого прибутку за рахунок зміни фактору податку на прибуток:

$$\Delta\text{ЧП} = (\text{ПП}_1 - \text{ПП}_0) \quad (3.9)$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2017 \text{ р.}} = (565973 - 381384) = 184589 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2018 \text{ р.}} = (1291186 - 565973) = 725213 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2019 \text{ р.}} = (1852590 - 1291186) = 561404 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2020 \text{ р.}} = (438050 - 1852590) = -1414540 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2021 \text{ р.}} = (106772 - 438050) = -331278 \text{ тис. грн}$$

Таблиця 3.3 - Вихідні дані для формування чистого прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2017–2021 роки

№	Показник	Одиниці виміру	Роки				
			2017	2018	2019	2020	2021
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ЧД)	тис. грн	66185876	67963171	62409226	63496684	109303155
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) (С)	тис. грн	56562119	54675902	63503128	58845530	74561304
3	Адміністративні витрати (АВ)	тис. грн	2206958	2700633	2567827	2159849	3511390
4	Інші операційні доходи (ОД)	тис. грн	54896	1331586	1021585	324998	521083
5	Фінансові доходи (ФД)	тис. грн	70634	78037	572180	22373	195131
6	Фінансові витрати (ФВ)	тис. грн	387564	525610	525124	1240995	542670
7	Витрати з податку на прибуток (ПП)	тис. грн	1291186	1852590	438050	-106772	-5472728
8	Витрати на збут (ЗВ)	тис. грн	59999	50677	63169	48092	109339
9	Інші операційні витрати (ОВ)	тис. грн	741733	58219	47025	701915	605870
10	Чистий прибуток (збиток) (ЧП)	тис. грн	5061847	9509163	-2265232	740902	25216068

Отже, зробимо наступний висновок, що зменшення розміру податку на прибуток на 75,63% спричинений зниженням даного фактору на 331278 тис. грн, що є негативно.

Вплив зміни чистого прибутку за рахунок зміни собівартості продукції матиме вигляд:

$$\Delta\text{ЧП} = (C_1 - C_0) \quad (3.10)$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2017 \text{ р.}} = (47924608 - 45141096) = 2783512 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2018 \text{ р.}} = (56562119 - 47924608) = 8637511 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2019 \text{ р.}} = (54675902 - 56562119) = -1886217 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2020 \text{ р.}} = (63503128 - 54675902) = 8827226 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{2021 \text{ р.}} = (58845530 - 63503128) = -4657598 \text{ тис. грн}$$

Зниження собівартості реалізованої продукції на 4657598 тис. грн, призвело до збільшення чистого прибутку на 205,74% і це є позитивним впливом на діяльність підприємства.

На основі проведених розрахунків скажемо наступне, що значна частка впливу на чистий прибуток полягає на собівартості реалізованої продукції, а також впливає рівень чистого доходу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

3.2. Обґрунтування пропозицій з підвищення фінансових показників підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Вирішенню проблеми зростання прибутку сприяє забезпечення максимального рівня кожної одиниці затраченого трудового, матеріального та фінансового ресурсу. Підвищення рівня конкурентоспроможності теж забезпечить підвищення прибутку.

З метою підвищення рівня конкурентоспроможності потенціалу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» пропонуємо розробити стратегію продуктової

диференціації. Слід відзначити, що метою диференціації є надання товару відмінних (у порівнянні з товаром основних конкурентів) властивостей, які важливі для покупця.

Диференціація означає здатність підприємства забезпечити унікальність і більш високу цінність (у порівнянні з конкурентами) продукту для покупця з точки зору рівня якості, наявності його особливих характеристик, методів збуту, післяпродажного обслуговування. Диференціація може приймати різні форми: технологічну досконалість, кращий дизайн продукту (продуктова диференціація); імідж підприємства, марки (диференціація іміджу); особливий сервіс (сервісна диференціація).

Отже, для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» пропонуємо реалізувати продуктову диференціацію. Перспективним напрямком розвитку асортименту ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є виробництво сталі УНС .

В даний час як за кордоном, так і в Україні визначилася тенденція до зниження вмісту сірки відповідно новим стандартам, і змінилися технічні умови на сталь багатьох марок сталі. Це викликано необхідністю усунення анізотропії сталі УНС та прагненням до підвищення ударної в'язкості сталей, що експлуатуються при низьких температурах. Тому логічним і виправданим при конвертерному виробництві сталі УНС з пониженим вмістом сірки є скорочення її кількості за рахунок застосування знесірчуваної сталі УНС в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Зазвичай доменні цехи не завжди в змозі забезпечити стабільне отримання якісної сталі УНС при одночасному збереженні високої продуктивності й економічності процесу. Тому все більш широке застосування для підвищення якості сталі УНС отримує позапічне рафінування, що забезпечує виплавку високоякісних сталей з вмістом сірки менш як 0,01%.

Існує велика кількість різноманітних технологій позапічної десульфурзації сталі УНС. Досвід позапічної обробки сталі УНС свідчить, що найбільш ефективними матеріалами для десульфурзації сталі УНС в

промислового виробництва є магнієвмісні матеріали. Вдосконалення технологічних розрахунків при рафінуванні сталі УНС від шкідливих домішок, включаючи видалення сірки з сталі УНС є важливим завданням. Все це підтверджує актуальність вирішення проблеми отримання аналітичних рівнянь для керування процесом видалення сірки з сталі УНС.

Залежно від складу шихти процес сталеваріння може відбуватися з окисненням або без нього. Сталеваріння з окисненням відбувається тоді, коли до складу шихти входить чавун; без окиснення, коли шихту (скрап або скрап і легуючі елементи) лише переплавляють (це має місце у процесі виплавляння легованих сталей).

Використовуючи досвід виробництва сталі плануємо в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» запровадити нову лінію по виробництву сталі УНС. Виробничі потужності та завантаженість обладнання за 2023 рік наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Виробнича потужність та завантаженість обладнання ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на 2023 рік

Найменування продукції	Максимальний випуск продукції, тис. м	Фактичний випуск продукції, тис. м	Завантаженість обладнання, %
Прокат	212,20	197,75	93,19
Катанка	123,28	74,48	60,42
Смуга	154,68	123,98	80,15
Інша металургійна продукція з сталі	243,22	204,36	84,02
Всього	732,38	600,57	82

Максимальний випуск продукції був розрахований виходячи з максимальної потужності обладнання в цеху, відповідно до норм експлуатації обладнання [45].

Згідно з табл. 3.4 було проаналізовано цехи підприємства в м. Кривий Ріг, які виготовляють продукцію ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та визначено, що найменш завантаженим є цех з виробництва катанки лише на 60,42%. Тому виробництво сталі УНС пропонується виготовляти в цьому цеху. Отже, завантаженість обладнання по виробництву сталі УНС буде

становити 39,58%. Тому плануємо випуск сталі УНС на існуючому вже обладнанні – 48,8 тис. м на рік (123,28 тис. м – 74,48 тис. м = 48,8 тис. м).

Відповідно до даних табл. 3.4 у ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» існують невикористані потужності. Підприємство планує випускати сталь УНС, тому обладнання, яке має підприємство, дозволяє випускати цю продукцію, без закупівлі нового обладнання. Сировина для виробництва сталі УНС наведена в табл. 3.5.

Проведемо розрахунок витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Розрахунок вартості сировини на 1 м сталі УНС наведений в табл. 3.6.

Таблиця 3.5 – Сировина та матеріали для виробництва сталі УНС

№ з.п.	Назва продукту	Мас.частка %
1	М'яка сталь	40,1
2	Технічне залізо	11,5
3	Тверда сталь	2,1
4	Вуглець	9,8
5	Фосфор	8,5
6	Сірка	7,7
7	Магній	4,5
8	Кальцій	4,2
9	Вода	0,7
10	Доломіт	5,3
11	Допоміжні матеріали	5,6

Таблиця 3.6 – Розрахунок вартості сировини на 1 м виробництва сталі

УНС

Вид сировини та основних матеріалів	Одиниця виміру	Норми витрат на 1 м виробу	Ціна одиниці сировини, грн.	Сума, грн.
1	2	3	4	5
М'яка сталь	м	1,27	110	139,7
Технічне залізо	м	0,6	20,2	12,12
Тверда сталь	м	1,39	22	30,58
Вуглець	м	1,95	18,25	35,59
Фосфор	м	1,39	33,1	46,01
Сірка	м	0,85	9,8	8,33
Магній	м	0,01	11,2	0,11
Кальцій	м	0	32,8	0,33
Доломіт	м	0,04	9,63	0,39
Допоміжні матеріали	м	0,04	5,57	0,22
Всього		х		273,15
Допоміжні матеріали:		х		8,7

Продовження таблиці 3.6

1	2	3	4	5
-Деталі дрібні, що піддаються цементації та гартуванню	шт.	3	0,16	0,48
- Зварні конструкції	шт.	12	0,25	3
- Крупні відповідальні деталі	шт.	3	1,74	5,22
Транспортно-заготівельні витрати (6%)	-	-	-	16,39
Всього по статті	-	-	-	298,24

На основі вищенаведених даних витрати по статті «Сировина і матеріали» становлять 298,24 грн. на 1 м. На весь запланований обсяг виробництва сталі УНС необхідно 14554151,14 грн.

Розрахунок витрат на паливо, енергію на технологічні цілі (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Розрахунок витрат на паливо, електроенергію на технологічні цілі на 1 м сталі

Енерговитрати	Одиниця виміру	Тариф, грн	Норма витрат на 1 м	Сума, грн
Електроенергія	до 3000 кВт·год електроенергії на місяць	0,75	18	13,5
Вода	за 1 м ³	21,75	5	108,75
Паливо	за л	33	2	66
Всього по статті	-	-	-	188,25

Отже, на основі даних табл. 3.5, витрати по статті «Паливо та енергія на технологічні цілі» становлять 188,25 грн. на 1 м.

Розрахунок основної заробітної плати по статті калькуляції «Основна заробітна плата» (табл. 3.8). Приймаємо, що робітники будуть працювати по 8 годин 5 днів на тиждень.

Норма виробітку в зміну 200 метрів (48800 м / 244 дні = 200 м / день). Основна середня місячна заробітна плата працівника, задіяного у виробництві, складає:

$$300217,6 \text{ грн} : 48,8 \text{ тис. м} = 6152 \text{ грн.}$$

Таблиця 3.8 – Основна заробітна плата робітників, що працюють за погодинною системою оплати праці

Професія	Кількість робітників на зміну	Тарифний розряд	Годинна тарифна ставка, грн.	Тривалість зміни, год.	Тарифний фонд зарплати змінний грн. / день	Число діб роботи на рік	Річний фонд зарплати змінний, грн.
Майстер	1	3	30.91	8	247,28	244	60336,32
Робітник	1	3	30.91	8	247,28	244	60336,32
Начальник	1	4	33.93	8	271,44	244	66231,36
Машиніст	1	3	30.91	8	247,28	244	60336,32
Укладальник	1	2	27.14	8	217,12	244	52977,28
Всього	5	-	-	-	1230,4	-	300217,6

Приймаємо, що в середньому робітники працюватимуть 20 днів/місяць. Норма виробітку за місяць становитиме 4000 м. Тому заробітна плата за 1 м виготовленої продукції дорівнює:

$$6152 \text{ грн} : 4000 \text{ м} = 1.54 \text{ грн/м.}$$

Розрахунок додаткової заробітної плати наведено у табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Розрахунок доплат до заробітної плати

Вироби	Основна заробітна плата, грн.	Розмір доплат, %	Доплата, грн.
Сталь УНС	6152	10	615,2

Отже, додаткова заробітна плата на одного робітника, який був найнятий для виробництва сталі УНС становитиме 615,2 грн на виготовленої продукції. На 1 метр додаткова зарплата буде дорівнювати 0,15 грн.

Розрахунок відрахувань на соціальні заходи наведено у табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Розрахунок відрахувань на соціальні заходи

Вироби	Заробітна плата, грн.		Всього фонд оплати праці, грн.	Відрахування на соц. заходи, %	Сума нарахувань на заробітну плату, грн.
	Основна	Додаткова			
Сталь УНС	6152	615,2	6767,2	22	1488,78

Розрахунок витрат на утримання та експлуатацію устаткування.

Для виплавки сталі на підприємстві використовують киснево-конвертерну піч. Залишкова вартість печі 2520 тис. грн. Строк експлуатації 15 роки. Сума місячної амортизації становитиме 9545,45 грн/міс. Витрати на поточний ремонт складатимуть 12 тис. грн. і затрати праці ремонтного робітника 2,086 тис. грн. на місяць.

Тобто витрати на утримання та експлуатацію на 1 м становитимуть:
 $(9545,45 + 2086,5 + 12000) / 4000 \text{ м} = 5,91 \text{ грн.}$

Розрахуємо загальновиробничі витрати. Нехай виробництво сталі УНС на плановий рік становитиме 7,35% від загальної кількості виробленої продукції. При річних загальновиробничих витратах 892520 грн на виробництво сталі УНС припадатиме 65600,22 грн/міс. Таким чином сума ЗВВ на 1 м становитиме 1,37 грн.

В якості бази для розподілу адміністративних витрат приймаємо випуск продукції. Так як частка нової продукції у загальному обсязі виробництва становить 7,35%, адміністративні витрати на її виробництво так само приймемо у розмірі 7,35% від адміністративних витрат по підприємству. Таким чином, адміністративні витрати на виробництво сталі УНС в рік складатиме:

$1091000 \text{ грн} * 7,35\% = 801885 \text{ грн,}$ а в розрахунку на 1 м становитиме 16,43 грн.

В середньому на підприємстві витрати на збут становлять:

$1011 \text{ тис. грн} * 7,35\% / 48,8 \text{ тис. шт.} = 1,68 \text{ грн/м продукції.}$

Отже, повні витрати на виробництво запланованого обсягу сталі УНС :
 $513,94 \text{ грн.} * 48800 \text{ м} = 25080,272 \text{ тис. грн.}$

Таблиця 3.11 – Планова калькуляція сталі УНС на 1 м

№	Найменування статей калькуляції	Витрати, грн.
1	2	3
1	Сировина і матеріали	298,24
2	Паливо та енергія	188,25
3	Основна заробітна плата робітників	1,54
4	Додаткова заробітна плата	0,15
5	Відрахування на соціальні заходи	0,37
6	Витрати на утримання та експлуатацію устаткування	5,91
7	Загальновиробничі витрати	1,37
8	Виробнича собівартість	495,83
9	Адміністративні витрати	16,43
10	Витрати на збут	1,68
11	Повні витрати	513,94

Наступним кроком розрахуємо виробничу ціну підприємства (табл. 3.12).

Таблиця 3.12 – Розрахунок виробничої ціни сталі УНС за 1 м

№	Показники	Сума грн.
1	Собівартість	513,94
2	Виробнича ціна підприємства (без ПДВ)	565,33
3	ПДВ 20%	113,06
4	Виробнича ціна з ПДВ	678,39

Виробнича ціна підприємства = Собівартість × Рівень рентабельності підприємства = 513,94 грн * 10% = 565,33 грн.

Визначимо собівартість та прибуток від реалізації сталі УНС. Дані зобразимо в табл. 3.13.

Таблиця 3.13 – Розрахунок собівартості та прибутку на плановий випуск сталі УНС

Показник	На 1 м сталі	Плановий випуск – 48,8 тис. м
Собівартість, грн.	495.83	24196504
Виручка від реалізації, грн.	678.39	33105432
Чистий дохід, грн.	565.33	27588104
Валовий прибуток, грн.	69.5	3391600
Прибуток до оподаткування, грн.	51,39	2507832
Податок на прибуток, грн	10,28	501566
Чистий прибуток, грн	41,11	2006168

Отже, при впровадженні нового виду сталі УНС на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» чистий прибуток збільшиться на 2006,168 тис. грн.

ВИСНОВКИ

Ми дослідили, що прибуток, безперечно, є основною метою діяльності кожного суб'єкта господарювання в ринковій економіці незалежно від форми його власності, масштабів діяльності та організаційно-правової форми ведення бізнесу. Прибуток є також результатом ефективного ведення підприємницької діяльності, вираженим у грошовій формі. Водночас категорія прибутку є достатньо складною у ринковій економіці, оскільки залежить від великої кількості як зовнішніх, так і внутрішніх чинників його формування та розподілу, а також виконує багато основоположних функцій та завдань.

На основі проведеного дослідження визначення сутності ефективності підприємницької діяльності, за допомогою детального осмислення основних категорій, що формують це поняття, можна зазначити, що ефективність діяльності – це співвідношення кінцевого результату діяльності (ефекту) та використаних ресурсів (робочої сили, засобів, предметів праці) або витрат за певний проміжок часу.

Підприємницька діяльність комбінату носить нестабільний рівень ефективності. Так, у 2020-2021 роках спостерігалася позитивна тенденція, збільшення результативних показників, то у 2019 році та у 2022 році діяльність була збитковою.

Проблеми, які впливають на діяльність підприємства у 2019 році: боротьба за збереження існуючого ринку метало збуту; світове надвиробництво металопродукції, зокрема заповнення експортних ринків дешевим імпортом з Китаю, Туреччини, загострення конкуренції між виробниками; обмежувальні заходи на українську металургійну продукцію (продовжують діяти запроваджені в минулому році захисні мита США, Єгиптом та Росією, запроваджені захисні мита з боку Туреччини – на арматуру і катанку, що значно обмежило обсяги збуту металопродукції на ці ринки); послаблення конкурентної позиції на ринку у зв'язку зі зростанням цін на енергоносії та тарифів на залізничні перевезення в Україні; окрім постійного

зростання цін на вантажні перевезення і дефіциту рухомого складу додалась проблема з локомотивною тягою з боку Укрзалізниці, що призвело до значних труднощів доставки сировини і відправкою металопродукції. Основний вплив COVID-19 на діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» спостерігався у останньому кварталі 2019 року. Це все негативно вплинуло на результати діяльності підприємства.

А на протязі 2020-2021 років підприємство мало прибутки, збільшувало обсяги виробництва, було ліквідним і платоспроможним. Необхідно зазначити, що на протязі цього періоду значення показників покращились і мають позитивні наслідки, а отже, є можливість виступати з конкурентними перевагами на ринку та швидко погасити свої зобов'язання. Але, слід також постійно приділяти уваги щодо плану шляхів поліпшення своєї виробничої діяльності, а також з належною результативністю.

А у 2022 році до всіх поточних проблем приєдналася негативна ситуація, пов'язана з військовою агресією російської федерації. Об'єкти виробничої та соціальної інфраструктури були пошкоджені, деякі будинки і споруди були зруйновані, багато робітників були мобілізовані, а частина фахівців поїхали з сім'ями за кордон. Керівництво буде продовжувати здійснювати моніторинг розвитку ситуації, пов'язаної з війною, та вживатиме необхідних заходів для запобігання відповідним негативним викликам.

Таким чином, можна сказати, що на протязі 2018-2021 років підприємство ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є ліквідним і платоспроможним, а у 2022 році ситуація є критичною.

На рисунку 2.5 наведено динаміку чистого прибутку на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2022 роки. З рисунку видно, що після зниження показника у 2019 році було збільшено значення показника у 2020 році, а у 2021 році було стрімке зростання чистого прибутку. У 2022 році спостерігаємо катастрофічне зниження показника. Зрозуміло, що вплив мають зовнішні обставини, пов'язані з військовою агресією ворога. Тому для розроблення економіко-математичної моделі прогнозування прибутку

показники 2022 року недоцільно використовувати. Тому в подальшому будемо використовувати показники за 2017-2021 роки.

Чистий дохід від реалізації продукції збільшувався у 2020 та 2021 рр. по відношенню до відповідних попередніх періодів на 1,74% та 72,13% відповідно. Зменшення суми чистого доходу від реалізації продукції відбувалося у 2019, 2022 рр. через зменшення обсягів реалізації продукції відповідно на 8,17% та 59,92%.

Вирішенню проблеми зростання прибутку сприяє забезпечення максимального рівня кожної одиниці затраченого трудового, матеріального та фінансового ресурсу. Підвищення рівня конкурентоспроможності теж забезпечить підвищення прибутку.

З метою підвищення рівня конкурентоспроможності потенціалу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» пропонуємо розробити стратегію продуктової диференціації. Слід відзначити, що метою диференціації є надання товару відмінних (у порівнянні з товаром основних конкурентів) властивостей, які важливі для покупця.

Отже, для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» пропонуємо реалізувати продуктову диференціацію. Перспективним напрямком розвитку асортименту ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є виробництво сталі УНС .

В даний час як за кордоном, так і в Україні визначилася тенденція до зниження вмісту сірки відповідно новим стандартам, і змінилися технічні умови на сталь багатьох марок сталі. Це викликано необхідністю усунення анізотропії сталі УНС та прагненням до підвищення ударної в'язкості сталей, що експлуатуються при низьких температурах. Тому логічним і виправданим при конвертерному виробництві сталі УНС з пониженим вмістом сірки є скорочення її кількості за рахунок застосування знесірчуваної сталі УНС в ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Для виплавки сталі на підприємстві використовують киснево-конвертерну піч. Залишкова вартість печі 2520 тис. грн. Строк експлуатації 15 роки. Сума місячної амортизації становитиме 9545,45 грн/міс. Витрати на

поточний ремонт складатимуть 12 тис. грн. і затрати праці ремонтного робітника 2,086 тис. грн. на місяць.

Тобто витрати на утримання та експлуатацію на 1 м становитимуть:
 $(9545,45 + 2086,5 + 12000) / 4000 \text{ м} = 5,91 \text{ грн.}$

Розрахуємо загальновиробничі витрати. Нехай виробництво сталі УНС на плановий рік становитиме 7,35% від загальної кількості виробленої продукції. При річних загальновиробничих витратах 892520 грн на виробництво сталі УНС припадатиме 65600,22 грн/міс. Таким чином сума ЗВВ на 1 м становитиме 1,37 грн.

В якості бази для розподілу адміністративних витрат приймаємо випуск продукції. Так як частка нової продукції у загальному обсязі виробництва становить 7,35%, адміністративні витрати на її виробництво так само приймемо у розмірі 7,35% від адміністративних витрат по підприємству. Таким чином, адміністративні витрати на виробництво сталі УНС в рік складатиме:

$1091000 \text{ грн} * 7,35\% = 801885 \text{ грн,}$ а в розрахунку на 1 м становитиме 16,43 грн.

В середньому на підприємстві витрати на збут становлять:

$1011 \text{ тис. грн} * 7,35\% / 48,8 \text{ тис. шт.} = 1,68 \text{ грн/м продукції.}$

Отже, повні витрати на виробництво запланованого обсягу сталі УНС :
 $513,94 \text{ грн.} * 48800 \text{ м} = 25080,272 \text{ тис. грн.}$

Виробнича ціна підприємства = Собівартість \times Рівень рентабельності підприємства = $513,94 \text{ грн} * 10\% = 565,33 \text{ грн.}$

Отже, при впровадженні нового виду сталі УНС на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» чистий прибуток збільшиться на 2006,168 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України (остання редакція від 14.10.2020 р.). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
2. Положення бухгалтерського обліку : Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). URL: <https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-nalogii-otchetnost-10-otchet-o-finansovux-rezultatax-otchet-osovokupnom-doxode> (дата звернення: 20.10.2020).
3. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства : підручник. Київ : Либідь, 2009. 312 с.
4. Білик М.Д. Управління фінансами підприємств. Київ : Знання, 2008. 362 с.
5. Бойчик М.І., Харів П.С., Хопчан М.І. Економіка підприємства. Львів : Сполом, 2009. 212 с.
6. Бриггем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент / пер. с англ. под ред. В.В. Ковалева. СанктПетербург : Экономическая школа, 2009. Т. 1. 497 с.
7. Зятковський І.В. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2013. 264 с.
8. Крайник О.П., Клепикова З.В. Фінансовий менеджмент : Навч. посіб. Львів : Інтеллект; Київ : Дакор, 2010. 260 с.
9. Максимовский С.Д. Акционерные общества. Москва : ЮНИТИ, 2019. 473 с.
10. Нікбахт Е., Гропеллі А. Фінанси. Київ : Вік, Глобус, 2012. 569 с.
11. Основы предпринимательской деятельности / под ред. Ю. Осипова. Москва : Прогресс, 2012. 432 с.
12. Петрович Й.М. Економіка виробничого підприємництва. Київ : Знання, 2011. 462 с.
13. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність. Київ : КНЕУ, 2019. 352 с.
14. Янковий О.Г., Кошельок Г.В. Фактори формування прибутку підприємства. *Вісник Одеського економічного університету*. 2017. С. 20–27.

15. Stashchuk O.V., Shmatkovska T.O. Profitability of Agricultural Enterprises in Ukraine (On the Case of Lviv Region): Assessment of Trends and Interdependencies. *British Journal of Economics, Management & Trade*, 2017. Vol. 16(1). P. 1–16. URL: http://www.journalrepository.org/media/journals/VJEMT_20/2016/Dec/Shmatkovska_1612016VJEMT28637_.pdf (дата звернення: 20.10.2020).
16. Бланк И. О. Управление прибылью. Киев : Ника-Центр, 2007. – 768 с.
17. Гайбура Ю. А., Загнітко Л. А. Прибутковість підприємства: поняття, фактори, резерви. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. №24 (2). С. 99-104.
18. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Фактори зростання прибутку підприємства. *Молодий вчений*. 2016. №7 (34). С. 46-49.
19. Каминський П. Д. Прибуток та рентабельність як показники ефективності діяльності підприємства. *Вісник Донецького університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*. 2016. №1.64. С.160-167.
20. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним. *Молодий вчений*. 2017. №2 (42). С.299-303
21. Бершадська І. І., Тульчинська С. О. Методи управління прибутком підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2017. №20. С.181-188.
22. Шляга О. В., Шипуля Л. І. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. №8. С. 75-81.
23. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 28.04.2020).
24. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/sp:wide-> (дата звернення 28.04.2020).
25. Про підприємництво: закон України від 07.02.1991 № 698-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (дата звернення 28.04.2020).

26. Besley T., & Ghatak M. Profit with Purpose? A Theory of Social Enterprise. *American Economic Journal: Economic Policy*. 2017. №9(3), p.19-58.
DOI: 10.1257/pol.20150495.
27. Чигріна К. О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. *Міжнародний науковий журнал Науковий огляд*. 2015. №2. 12.
28. Бержанір І. А., Гвоздей Н. І., Улянич Ю. В. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 1 (2). С. 58-62.
29. Лищенко М. О. Аналітичний інструментарій визначення основних показників рентабельності. *Економічна аналітика: сучасні тенденції та прогностичні можливості. Збірник матеріалів МНПК*, Київ: КНЕУ, 2019. С. 181-183.
30. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ: Кондор–Видавництво, 2016. 378 с.
31. Бутка М. П. Теорія прийняття рішень : підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 360 с.
32. Моделювання економічних процесів : навч. посібник. Одеса: ОНЕУ, 2012. 132с.
33. Якименко-Терещенко Н. В., І. М. Клімович. Моделювання оптимізації прибутку підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2018/10.pdf (дата звернення 25.11.2019).
34. Ус С. А. Моделі й методи прийняття рішень : навч. посібник. Донецьк: НГУ, 2014. 300 с.
35. Дащенко Н.М. Соціально відповідальне управління персоналом підприємства в умовах цифровізації економіки. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 424—432.
36. Цифрова адженда України — 2020. ГС "Хай-Тек офіс Україна", 2016.

37. Цифрова грамотність населення України. Міністерство цифрової трансформації України. 2019. URL: https://osvita.diiia.gov.ua/uploads/0/585-cifrova_-gramotnist_naselenna_ukraini_2019_compressed.pdf
38. World Employment and Social Outlook: Trends 2021. International Labour Office. 2021. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_795453.pdf
39. The Future of Jobs Report 2018. WEF. 2018. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobsreport-2018>
40. Skill shift: Automation and the future of the workforce. McKinsey. 2018. URL: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/skill-shiftautomation-and-the-future-of-the-workforce>
41. Stimulating digital innovation for growth and inclusiveness. OECD. 2016. URL: https://www.oecdilibrary.org/science-and-technology/stimulating-digitalinnovation-for-growth-and-inclusiveness_5j1wqvhg3l31-en
<https://doi.org/10.1787/20716826>
42. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. WEF, 2016. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-tothrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>
43. Грیشнова О.А., Заїчко О.С. Новітні технології в економіці персоналу: нові можливості і нові виклики. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 2. С. 52—57.
44. Данилевич Н., Рудакова С., Щетініна Л., Касяненко Я. Діджіталізація HR-процесів у сучасних реаліях. *Галицький економічний вісник*. 2020. №3 (64). С. 147—156.
45. Цифровые технологии в HR: как и зачем внедряют. *HR-Director*. 2019. URL: <https://www.hr-director.ru/article/67428-tsifrovye-tehnologii-v-hr-kak-izachem-vnedryat-19-m7>
46. Леонова, О. 30+ додатків для рекрутерів та HR. *Хурма*. 2019. URL: <https://hurma.work/blog/30-dodatkidlya-rekruteriv-ta-hr-iv/>

ДОДАТКИ